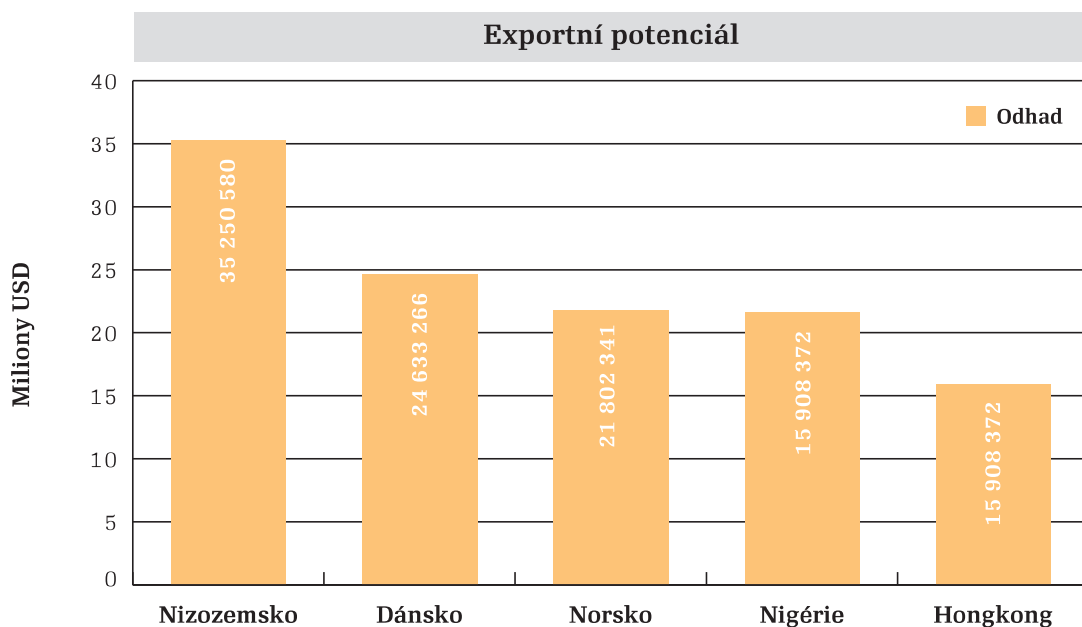

Zemědělský a potravinářský průmysl

Pro zemědělský a potravinářský průmysl uvádíme 91 států, které nabízí příležitost pro české exportéry. Nejčastější zastoupení mají stroje pro přípravu nebo výrobu nápojů, pivo ze sladu a stroje a přístroje pro zemědělství. Mezi největší importéry zemědělského a potravinářského průmyslu se řadí Nizozemsko.

Zdroj: UN Comtrade (2015)

Státy s příležitostmi pro český export

AFGHÁNISTÁN

Zemědělský sektor, stejně jako potravinářský průmysl, je značně nerozvinuté. Zemědělství je do značné míry subvencováno ze zahraničí, zaměstnává až 70 % populace a podílí se 30 % na tvorbě HDP. Země není potravinově soběstačná, neboť místní zemědělství je velmi neefektivní. Zemědělská produkce je značně závislá na těžko předvídatelných proměnných (množství sněhu, objemu jarních dešťů) a proto jednou z priorit vlády je rekonstrukce a výstavba nových zavlažovacích kanálů. Signifikantní je produkce ovoce a ořechů, pistácií, brambor, mandlí a šafránu. V zemi neexistuje registr hospodářských zvířat a zdejší genofond hospodářských zvířat je značně erodován. Metody a způsoby obdělávání zemědělské půdy jsou zastaralé. Potenciál ČR leží v dodávkách zemědělských strojů, budování skladovacích a zpracovatelských kapacit a zavádění moderních metod hospodaření, vybudování registru hospodářských zvířat, provádění školení a dodávkách živého skotu.

ALBÁNIE

Prioritou albánské vlády je i zemědělství, a to především z důvodů vysokého počtu praceschopného obyvatelstva působícího v tomto oboru (kolem 45 %). V Albánii jsou přítomné převážně malé rodinné farmy, kterých je na 350 tis. Země má předpoklady pro rozsáhlou produkci biopotravin převážně v ovocnářském a zelinářském sektoru. V hornatých oblastech Albánie, kterých je více než 75 %, je významná i živočišná výroba. Charakter zemědělské výroby v Albánii bude upřednostňovat spíše malou zemědělskou techniku (traktory menší výkonové řady, malé zemědělské stroje). Do začátku 90. let minulého století bylo bývalé Československo jedním z největších dodavatelů zemědělských strojů do Albánie, další rozvoj zemědělství tak dává opětovnou šanci dodávkám české techniky. Albánie se v červnu 2014 stala kandidátskou zemí pro vstup do EU, a proto bude muset přizpůsobit svou dotační politiku v tomto odvětví zemědělské politice EU, a to i navzdory svým omezeným finančním zdrojům. Albánská vláda dále podepsala v srpnu 2016 s Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj a komerčními bankami dohodu o Albánském garančním fondu pro podporu agrárního sektoru a rozvoj venkova s cílem odblokovat úvěrování investic do zemědělského podnikání. Úvěry jsou určeny nejen větším agropodnikům (skleníky, sběrná místa zemědělské produkce, vodní hospodářství, zpracovatelské linky), ale i drobným farmářům, kterým mají být bankami poskytovány i zvýhodněné mikroúvěry.

ALŽÍRSKO

Přes snahu o zvýšení zemědělské výroby má Alžírsko významný dovoz zejména obilnin, sušeného mléka a rostlinných olejů. Do roku 2019 se však plánuje rozšíření obdělávaných ploch o 5 %, rozlohy zavlažované půdy na 2 mil. ha a odstranění závislosti na dovozu jak obilí, tak sušeného mléka pro další zpracování a brambor.

ANGOLA

Rozvoj zemědělství a potravinářství představuje hlavní prioritu vlády prezidenta João Lorença. Cílem je rozvinout v podstatě všechny oblasti zemědělské činnosti a zpracovatelského průmyslu, protože Angola je zcela závislá na dovozu téměř veškerých surovin ze zahraničí (převážně z Portugalska) a v souvislosti s probíhající krizí nemá dostatek prostředků na tento nákup. Dává důraz

na podporu investic v této oblasti s apelem na zahraniční investice, které by také přinesly nezbytné know-how a technické dovednosti, které Angole chybí. Hlavní investiční a obchodní příležitosti jsou v pěstování a zpracování tropického ovoce; dodání traktorů a příslušenství, zemědělských strojů a vybavení; dodání hnojiv či výroba organických hnojiv; produkce semen pro následný prodej; pěstování kukuřice, obilí (s pěstováním obilí se v Angole teprve bude začínat), manioku, cukrové třtiny, sóji, rýže a kávy; zpracování kukuřice na mouku, výroba palmového a sójového oleje; dodání náčiní na skládování a uchování úrody; dodání techniky pro kácení a zpracování dřeva; dodání krmných směsí či jejich výroba v místě; živočišná výroba a navazující zpracování mléka, sýrů a dalších mléčných produktů, zpracování masa, výroba uzenin; chov kuřat na maso a slepic na vajíčka. V Angole se nachází celkem 35 mil. ha úrodné půdy a z toho 5 mil. ha je zatím využíváno.

AUSTRÁLIE

Australské zemědělství je velmi dobře rozvinuté, zemědělská produkce i potraviny jsou kvalitní a mají ve světě velmi dobré jméno, velká část produkce jde na vývoz – zejména do Asie, ale i USA a EU. Nejvíce se vyváží obilí, vlna, maso, mléko a mléčné výrobky a nápoje. V zemědělském a potravinářském průmyslu je zaměstnáno přes 500 tis. lidí. Importují se zejména nealkoholické nápoje a sirupy, alkoholické nápoje, cukrovinky a tuky a oleje.

ÁZERBÁJDŽÁN

Tento obor se v současné době stal jedním z prioritních na základě vládní strategie o snížení závislosti hospodářství na prodeji energetických surovin a rovněž z důvodu zvýšené poptávky po zemědělských produktech a potravinách na ruském trhu, která souvisí se zákazem dovozu tohoto zboží z USA a zemí EU. Ázerbájdžánu se poměrně daří tuto příležitost využívat, v porovnání s rokem předchozím zaznamenalo zemědělství v roce 2016 růst ve výši 3 %, ovšem k plnému využití nabízejícího se potenciálu bude nejprve nutné celý agrární sektor modernizovat. Zájem je o společné výrobní podniky, zemědělskou techniku, technologie zpracování zemědělské produkce i zařízení (přepřepování živočišného odpadu na granulované hnojivo, příp. výstavba malých bioplynových stanic). Svůj potenciál mají rovněž dodávky malých pivovarů a souvisejícího vybavení.

BANGLADÉŠ

V případě Bangladéše existuje poptávka po technologiích v potravinářském průmyslu, zejména na zpracování ovoce, zeleniny, v mlékárenském (výrobky z mléka a syrovátky) a konzervářském průmyslu, nebo technologie na zpracování nápojů. Bangladéš se potýká s nedostatkem techniky pro kvalitní a rychlé zpracování zemědělské produkce, často v důsledku klimatických podmínek přijde část zemědělské produkce nazmar. Podle vyjádření Bangladesh Investment Development Authority představuje pro investory do budoucna vysoký potenciál zejména mrazírenský průmysl.

Zemědělství se podílí na tvorbě HDP cca 15 % a Bangladéš má v mnoha ohledech ideální podmínky pro zvýšení vlastní zemědělské produkce. Extenzivní zemědělství vyžaduje větší množství umělých hnojiv a se zvyšující se spotřebou roste i poptávka po zařízeních na jejich výrobu.

BELGIE

Belgický potravinářský průmysl je významným a rostoucím sektorem ekonomiky. Dle výroční zprávy sektorové organizace Fevia představují potravinářské firmy 28 % průmyslových podniků Belgie. Největší

kategorií potravinářského průmyslu je segment nápojů a mléčných výrobků. Výzvou pro české exportéry jsou vysoké mzdové náklady a vysoké náklady na energii v Belgii, což může skýtat pro český export značnou konkurenční výhodu.

BĚLORUSKO

Významnou prioritou běloruské vlády je podpora zemědělství a potravinářského průmyslu (vzrostl v roce 2017 o 4,1 %). V agrárním sektoru se jedná o zaměření na výstavbu, resp. rekonstrukci farem, vepřinů a modernizaci zpracovatelského průmyslu (v mlékárenství, masném a cukrovarnickém průmyslu, pěstování řepky). Zejména chov zvířat (farmy, vepřiny) a následná produkce vepřového masa patří v současnosti mezi priority vládní politiky v souvislosti s nenaplněností ruského trhu po zavedení sankcí, kam směřuje více jak 97 % běloruského vývozu masa a masné produkce. Investice mají směřovat zejména do zařízení na výrobu klobás, ale i do skladovacích prostorů a chladících kompresorových zařízení. Živočišná výroba a na ni navazující zpracovatelský průmysl patří ke stěžejním perspektivním oborům, které jsou běloruským státem finančně podporovány. Příznivá situace se však může změnit s ohledem na mimořádně nízkou geografickou diverzifikaci dodávek základních druhů zboží, kdy prakticky u všech skupin zboží dominuje Rusko, které v současné době aktivně provádí politiku substituce dovozu potravin.

BOSNA A HERCEGOVINA

Domácí spotřeba potravin je ze sedmdesáti procent zabezpečena dovozem. Značný potenciál rozvoje je především v živočišné výrobě, která se podílí čtyřmi pětinami na celkové zemědělské produkci. Zvýšení efektivity provozů se neobejde bez zásadní změny existujícího modelu chovu, který je založen na velkém množství hospodářských jednotek – domácností a malých farem. Zaměření na větší provozy umožní farmářům snížit jednotkové náklady na pořízení nutného vybavení, jako jsou dojící zařízení, chladící zásobníky, zařízení pro přepravu a manipulaci s močůvkou a pevnými hnojivy a také automatická ventilační a krmící zařízení. Mlékárny a masokombináty musí prioritně investovat do předčističek odpadních vod, likvidace pevných odpadů a modernizací porážkových a balčích linek. Zajímavou příležitostí pro angažování českých firem v Bosně a Hercegovině může být i využití bioplynu vznikajícího v zemědělském prostředí pro výrobu elektrické energie a tepla.

BRAZÍLIE

Dlouhodobě patří k významným dovozním komoditám do Brazílie sušené mléko, syrovátka a máslo. Země také v posledních letech zaznamenává nebývalý rozmach, pokud jde o výrobu a spotřebu piva. Vedle zavedených „globálních“ značek se stále více prosazují i menší regionální pivovary a minipivovary, které se od tradičních značek cíleně odlišují, a přestože má jejich produkce mnohdy charakter luxusního zboží, daří se jim velmi dobře získávat zákazníky.

BULHARSKO

Vzhledem k strmému nárůstu průměrných mezd (až 10 % p.a.) a deflací se zvyšuje koupěschopnost obyvatel. S mírným zpožděním dochází rovněž ke zvyšování maloobchodních tržeb, nejprve se to projevilo u zboží krátkodobé, a později i dlouhodobé spotřeby. Zároveň dochází ke změně chování spotřebitelů v oblasti nákupu potravin, která je způsobena zejména postupným zvyšováním tržního podílu řetězců a s tím spojenými dovozy potravin, které na bulharském trhu nebyly obvyklé a postupně si získávají důvěru a oblibu u spotřebitelů (např. jogurty, tvarohy, sušenky, trvanlivé smetany, šlehačky atd.).

Perspektivní je i trh s pivem. V roce 2016 představoval prodej cca 5,6 mil. hl piva a nárůst o několik procent proti roku 2015. Pro rok 2017 byl předpokládán opět mírný růst, zejména jako důsledek zvýšené koupěschopnosti, ale i předpokládaného solidního nárůstu počtu turistů, zejména v letní sezoně. (Údaje za rok 2017 ještě nejsou známy). Zvyšuje se podíl nových typů piva, např. craft. Výroba piva v zemi v roce 2016 dosáhla objemu 5,18 mil. hl, investice do výroby v letech 2014–16 pak cca 90 mil. EUR.

Rychle se rozvíjí zemědělská výroba, dochází k intenzivní obměně strojového parku. Větší důraz, včetně financování z fondů EU (2,9 mld. EUR v OP Rozvoj venkova), je kladen na rostlinnou výrobu (BG se postupně stává významným vývozcem pšenice).

ČÍNA

Po dlouhém období, kdy drželo nejvýznamnější růstový potenciál mléko, a zvláště poté, co byly vyhlášeny sankce vůči Rusku, se nyní zdá, že je čínský trh nabídkou zahraničního mléka již nasycen. Exportní příležitosti stále trvají, především v sušeném mléce, které se v Číně nejvíce využívá pro výrobu instantního kojeneckého mléka, jelikož stále nedůvěra středních tříd k domácí produkci mléka po skandálech s melaminem stále přetrvává. U ostatních mléčných výrobků je poptávka vzhledem k tomu, že většina obyvatel Číny trpí genetickou netolerancí k laktóze a s tím spojeným faktem, že s výjimkou etnických Mongolů mléko nebylo součástí tradiční čínské kuchyně, o poznání nižší. Je rovněž nutné připomenout, že stejně jako u vína je mnohdy pro zákazníky rozhodující buďto dobré jméno exportující země (v této věci jsou v popředí především Francie, USA, Irsko, Dánsko aj.), nebo cena, která je ovšem vzhledem k vysoké konkurenci již sražena poměrně nízko. Stejně to platí i u vína. Problémem pro české výrobce mohou být i často příliš vysoké množstevní poptávky.

Nejperspektivnějšími položkami i vzhledem k statistikám je český chmel, ve kterém Čína již předstihla tradičního největšího odběratele českého chmele – Japonsko. Dále je to pivo (ačkoli se celková spotřeba piva nepatrně snížila, vzrostla spotřeba piva dovozového), slad (slad se sice stále exportovat nemůže, nicméně vyjednávání o jeho schválení jsou již ve finální fázi), krmiva pro psy a kočky, hroznový olej, atd. Kromě těchto komodit má vzrůstající perspektivu i maso a masné výrobky. Na schválení jejich dovozu ale ČR stále čeká a i když dochází k výrazným posunům ve schvalovací proceduře, není pravděpodobné v dohledné době schválení očekávat.

Po možném úspěšném zakončení právě probíhajících jednání o vzájemném uznání chráněných zeměpisných označení (CHZO) mezi Čínou a EU lze v Číně očekávat státem vedenou kampaň k propagaci výrobků takto označených. Z toho by mohli profitovat i exportéři vyvážející výrobky, které jsou nositeli českých CHZO. Stále platí, že se exportující firmy musí připravit na nejasné, poměrně složité a často se měnící dovozní předpisy (především veterinární), jejichž vyřízení může trvat v řádu let. Čínský distributor očekává od české strany dlouhodobý osobní kontakt, nemalé finanční prostředky na marketing a nízkou prodejní cenu (ačkoli je zboží poté prodáváno za mnohonásobně vyšší prémiovou cenu).

DÁNSKO

Dánský trh zemědělských strojů patří v poměru k velikosti země k největším v Evropě. Silně je zde rozvinutá rostlinná i živočišná výroba. Z celkové plochy Dánska je obděláváno cca 69 % (2,6 mil. ha). V současné době je zde cca 45 tis. zemědělských farem, přičemž výrazně dominují zejména malé farmy do 30 ha (celkový počet traktorů proto přesahuje 100 tis. ks). Dynamicky se rozvíjí i ekologické zemědělství. Pro české výrobce se tak nabízejí obchodní příležitosti především v dodávkách zemědělské techniky (traktory, secí stroje, pluh, návěsy), ev. subdodávek a náhradních dílů na již dodané

zemědělské stroje. Celková hodnota hrubých investic v dánském zemědělském sektoru činí více než 30 mld. CZK.

EGYPT

Nové příležitosti se otevřely s aférou týkající se dovozu pšenice do Egypta – dovozy od dlouhodobých obchodních partnerů (Francie, Kanada) byly v nedávné minulosti opakovaně pozastaveny z důvodu přísných fytosanitárních kontrol, které v dodávkách odhalily nadměrný obsah škodlivin (houbová choroba námel/ergot), a Egypt – největší světový dovozce obilí – proto potřebuje náhradní zdroje jejího dovozu.

ESTONSKO

Zemědělský a potravinářský průmysl je objemem produkce největším odvětvím v Estonsku, i přes to však Estonsko není v této oblasti soběstačné. Na estonském trhu má své pevné místo české pivo, které se vyskytuje ve všech estonských supermarketech i většině restaurací. Rovněž velmi úspěšná je produkce vlastního piva, která je rozdělena mezi dva hlavní estonské producenty A. Le Coq a Saku. V poslední době tato oblast zažila určitý boom, kdy na estonský trh vstoupilo mnoho minipivovarů, které se těší oblibě u zákazníků. Zatímco v roce 2014 bylo v Estonsku pouze 12 minipivovarů, v roce 2016 jich bylo již 40. Vidíme zde proto potenciál zejména pro dodávky českého chmelu pro výrobu piva.

ETIOPIE

Zemědělství tvoří 48 % HDP země a zaměstnává 85 % pracovní síly. Na příjmech vývozu se podílí 70 %. I přes nárůst produktivity je její úroveň stále velmi nízká, což je zapříčiněno přetrvávajícími primitivními kultivačními metodami.

Vzhledem k dominantnímu postavení zemědělství pro etiopskou ekonomiku udržuje ZÚ Addis Abeba úzké kontakty s místními oficiálními představiteli. V rámci těchto setkání vyjádřili zástupci klíčové Agentury pro rozvoj zemědělství zájem tyto prioritní oblasti: zavlažování a vodní hospodářství, zpracování a uskladňování zemědělských plodin, mechanizaci a nově i živočišnou výrobu, která se z dosavadního okraje zájmu dostává mezi priority jak vládních představitelů, tak investorů. Roste prostor pro dodávky genetického materiálu, inseminačních dávek skotu.

Pokračují investice v sektoru pivovarnictví (jediný v nedávné době privatizovaný a prudce se rozvíjející obor). Tradičním sektorem je cukrovarnictví, vzhledem k velikosti stáda chovných zvířat jsou perspektivní zařízení na zpracování masa a mlékárenské stroje. Zájem je o domácí výrobu jednoduchého zemědělského náčiní.

FILIPÍNY

I přes značný ekonomický rozvoj Filipín v posledních letech sektor zemědělství do značné míry stagnoval. I přes zaznamenaný růst produkce v sektorech plodin (8,55 %) a hospodářských zvířat (4,66 %) byl nárůst stále nedostatečný k vyrovnání celkového poklesu výkonnosti zemědělství. V odvětví rybolovu se ve stejném období snížila produkce o 5,1 %. Mezi faktory, které neumožňují navýšení produktivity zemědělského sektoru patří především nedostatečná mechanizace, nízká úroveň zemědělského vzdělání a složitý přístup k financování. Mezi hlavní produkty, které významně přispívají k národnímu hospodářství, patří rýže, kukuřice, cukr, kokos, maniok a káva. Kakao, abaka a ovoce jsou označovány jako plodiny vykazující významný exportní potenciál. Geograficky je z hlediska zemědělské produkce nejvýznamnější

oblastí druhý největší ostrov Mindanao. Zavedení preferenčního rámce GSP+ na začátku roku 2015 otevřelo evropský trh filipínským výrobcům, kterým se tak nabídla příležitost k exportu výrobků s vysokou přidanou hodnotou, a zároveň GSP+ představuje příležitost, jak výrazně navýšit hodnoty pěstovaných plodin.

Nejvýznamnější vývozní položkou jsou i nadále syrovátka a další výrobky z mléka, které tvoří přes 55 % celkového vývozu. Nicméně existuje značný potenciál klíčových zemědělských a potravinářských produktů, a to především mléčných výrobků, nápojů, pekařské a cukrářské výroby, rostlinných produktů a živočišné výroby. Vzhledem k historicky dobré spolupráci se také v současné době nabízí potenciální vývoz české zemědělské techniky a zpracovatelských technologií.

GHANA

Jedná se o jeden z nejdůležitějších sektorů ekonomiky, který zaměstnává až 70 % pracovní síly a podílí se na 24 % HDP země. Prioritním cílem současné vlády je zajistit soběstačnost v produkci rýže, kukuřice a sójových bobů a usiluje o zajištění finančně dostupné zemědělské techniky pro drobné a střední zemědělce. V předchozích letech bylo navíc z ČR dovezeno více než 800 kusů dvoukolových traktorů a lze proto předpokládat další poptávku po traktorech a náhradních dílech.

Další prioritou vlády v oblasti zemědělství je omezit závislost na dovozu potravin. Každoroční dovoz cukru do Ghany činí 400 mil. USD (zhruba 80 % veškerého cukru se dováží) a existuje potřeba výstavby nových cukrovarů nebo revitalizace již nefungujících, postavených experty z ČR v 80. letech minulého století. Ghana sice znovuotevřela továrnu na výrobu třtinového cukru, ale zdejší produkce zdaleka nedokáže uspokojit poptávku. Vzhledem k tomu, že dovoz drůbežního masa dosáhl v roce 2017 čísla 158 tis. tun (s meziročním nárůstem 10 %) je zde snaha o podporu vlastní produkce drůbežního masa a vajec, což představuje poptávku zejména po krmivu, umělých hnojivech a zpracovatelské technologii. Současně evidujeme poptávku po dovozu živého hovězího dobytka za účelem vlastního chovu, který by zajistil část produkce čerstvého masa a mléka. Další možností je dovoz konzerv, salámů a jiných masných výrobků. Poptávka po těchto výrobcích je dána jednak 90 % dovozem masa do země, a zároveň minimální produkcí výrobků z masa.

GRUZIE

Zemědělství Gruzie, stejně jak potravinářský průmysl, je značně nerozvinuté. Ačkoliv je v zemědělském sektoru zaměstnáno více než 50 % všech pracujících, není země potravinově soběstačná, neboť místní zemědělství je velmi neefektivní. Často se jedná o samozásobující se zemědělce hospodařící na několika hektarech půdy, kteří nejsou kvůli absenci techniky konkurenceschopní. Část zemědělské produkce se tak dováží z Turecka.

Vláda v roce 2015 vyhlásila program „Produce in Georgia“, v rámci kterého mohou firmy investující do zemědělského sektoru získat finanční pobídky. Vzhledem ke geografické vzdálenosti a transportním nákladům je menší potenciál ve vývozu z ČR prvotně nezpracovaných zemědělských surovin – jako např. zrna. Možnosti jsou naopak ve vývozu hotových výrobků do Gruzie s vyšší přidanou hodnotou – jako například různé polotovary, energetické tyčinky apod. Zároveň lze v souvislosti se snahou vlády o zefektivnění zemědělského sektoru očekávat poptávku po ušlechtilých plemenech skotu a dalších hospodářských zvířatech. Projekt „Produce in Georgia“ předpokládá i zpracovávání zemědělské produkce, proto bude v nejbližších letech jistě stoupat poptávka i po průmyslových celcích pro potravinářský průmysl.

HONGKONG

Zemědělství v Hongkongu je limitované, dováží se 95 % zemědělských produktů. Hongkong dováží sušené mléko, maso a masné výrobky (uzeniny). Prostor je rovněž pro biopotraviny a zdravou výživu. Odstranění cla na dovoz vína a piva v roce 2008 (dříve 40 %, resp. 20 %) zlepšuje možnost dodávek na vyspělý spotřebitelský trh Hongkongu a zároveň re-exportu do dalších zemí regionu. Vládní, ale i soukromé subjekty, postupně z Hongkongu budují centrum obchodu s vínem nejen pro čínský trh, ale pro celou prudce rostoucí oblast jihovýchodní Asie. Potenciál se jeví rovněž ve strojích na průmyslové zpracování nápojů, např. pivovary.

CHILE

Zemědělství a potravinářský průmysl představují po důlním průmyslu druhou nejvýznamnější sílu chilské ekonomiky. Největší šanci mají dodavatelé, kteří jsou schopni zaručit důvěryhodný dlouhodobý servis a představit své výrobky fyzicky. Perspektivní jsou linky na uzení masa a ryb a technologie přípravy pokrmů. Mezi tři hlavní strategické priority Chile nyní patří rozvoj zpracovatelského průmyslu v návaznosti na výrobu potravin. Proto jsou velmi perspektivní dodávky moderních technologií pro potravinářský průmysl. Je však nutná pečlivá příprava v místě a podpora místního zástupce.

CHORVATSKO

Chorvatský potravinářský průmysl má širokou základnu. Po vstupu země do EU se rozšířily možnosti přímých dodávek i možnosti kooperace na místním trhu. Šance pro dodávky českých firem jsou zejména v dodávkách pro privátní značky obchodních řetězců nebo subdodávky pro zpracovatelský průmysl. Z konkrétních příležitostí je třeba zmínit dodávky mléka (zejména sušeného) a smetany vzhledem k omezeným kapacitám chorvatských mlékárenských závodů. Další položku možného vývozu tvoří šťávy a výtazky z rostlin jako komponenty pro nápojový průmysl. Pro realizaci dodávek nápojů je na trhu velmi silná místní konkurence. Uzeniny a další masné výrobky představují zajímavý vývozní potenciál, i když omezený vzhledem k silné místní konkurenci. Exportní příležitosti jsou v bio-potravinách (např. müsli, cereálie) a obecně v sortimentu zdravé výživy. Na chorvatském trhu by se mohli uplatnit i někteří menší a střední vývozci piva. Zájem je také o dodávky surovin, jako je sója a kukuřice pro výrobu polotovarů a krmných směsí. Na trhu si také, se zlepšující se ekonomickou situací, získávají místo luxusní potraviny, určené hlavně k obohacení trhu. Jedná se o sortiment cukrovinek, lahůdek atp. Vzhledem k tomu, že na chorvatském trhu figuruje jediný výrobce hnojiv, nabízí se možnost jejich vývozu z ČR. Zajímavá je také možnost vývozu strojů, které lze využít při zemědělské výrobě.

INDIE

Zemědělství se podílí z hlediska přidané hodnoty až 17,3 % na tvorbě HDP a zaměstnává téměř polovinu ekonomicky aktivního obyvatelstva. Vláda podporuje rozvoj organického zemědělství a snaží se tak přispět ke snížení objemu používaných chemických hnojiv. Velkým problémem je zajištění zavlažování rozsáhlých ploch při úsporném zacházení s vodou. Na druhou stranu se zvyšuje používání moderní mechanizace s cílem maximalizovat výnosy na hektar a minimalizovat ztráty. Šanci tak mají dodavatelé moderních technologií do zemědělství.

Potravinářství se může díky rostoucímu počtu obyvatelstva opřít o zvyšování poptávky. Zlepšující se životní úroveň se promítá do změny spotřebitelských vzorců a větší šanci tak mají západní potraviny, například cereálie. Zájem je o kvalitní bílý mák, který se pěstuje i v Česku a má uplatnění mimo jiné jako příměs do indického koření. Indie dováží celou řadu zemědělských komodit, včetně například jablek, obilí a luštěnin.

Z hlediska českých vývozních položek v potravinářství je jistě zajímavé například pivo, které v Indii patří k nejoblíbenějším alkoholickým nápojům. Indické pivovary produkují pivo „mild“ (4–5 % alkoholu) a „strong“ (6–8 % alkoholu), které se prodává nejčastěji v lahvích o objemu 650 ml. Clo na dovoz piva a ostatních alkoholických nápojů je velmi vysoké, což je jeden z důvodů, proč velké nadnárodní pivovarnické skupiny mají pivovary přímo v Indii. Potenciál prodeje českého piva v Indii není malý, neboť existuje poměrně slušné povědomí o Česku jako pivní velmoci. Šanci mají čeští pěstitelé chmelu a úspěch zde zaznamenali i dodavatelé technologií do pivovarů a minipivovarů.

IRÁK

Z potravinářských výrobků bude dobré posílit vývoz vajec, která se stala tradičním vývozním artiklem, a dalších potravin např. mléka.

ÍRÁN

Za poslední tři roky se soběstačnost země na vlastní potravinářské produkci zvýšila o 24 %, z 55 %. Je zde potenciál v dovozu cukru a rýže (zde bylo prozatím sníženo dovozní clo na 26 %). Momentální domácí kapacita masozpracovatelských závodů nedostačuje a je třeba ji navýšit. V zemědělském sektoru je nutné zvýšit výnosy z půdy, jak s pomocí kvalitních umělých hnojiv, tak i zavedením energeticky méně náročného systému zavlažování.

Z důvodu otevírání se země i díky pokračující výstavbě nových nákupních center roste poptávka po západních potravinách. Kromě tradičních komodit se zde české výrobky mohou prosadit i ve specializovaném segmentu jako jsou potraviny pro diabetiky, nutriční a bezlepková dieta apod.

Téměř 90 % zemědělské techniky je místní výroby. Perspektivními segmenty jsou: modernizace cukrovarů historicky postavených českými firmami, zpracování masa hospodářských zvířat, zpracování mléčných produktů, dodávky veterinárních přípravků pro hospodářská zvířata, dodávky inseminačních dávek býků, výživa, krmení doplňky stravy, stájové technologie, desinfekce ošetření včelstev a následné pracování včelích produktů, potravinářské stroje na zpracování obilovin, rybářské technologie a akvakultura.

IRSKO

Cukr je jednou z komodit, jejichž dovoz do Irska se za posledních pět let bezmála zdvojnásobil a totéž platí o českém dovozu této komodity do Irska. Ve státním rozpočtu na r. 2018 byla oznámena nová daň na cukr podle jeho podílu v potravině, díky tomu se očekává pokles poptávky cukru v zemi. Příležitostí pro naše exportéry by mohl být plán irského ministerstva zemědělství investovat 110 mil. EUR ročně do r. 2020 na rozvoj lesnictví, z čehož až 90 % bude využito na zalesňování a výstavbu lesních cest. Jednou z nových komodit, které by mohly na irském trhu nalézt odbyt, je také tzv. „pocitivé pivo“ (craft beer), většinou z produkce malých a středně velkých pivovarů. Podobně jako v ČR je také v Irsku patrný výrazný trend v konzumaci těchto produktů (70 % meziroční nárůst za poslední dva roky). Podobná je situace na trhu s olejnatými semeny a plody.

ISLAND

V souvislosti s podstatnou liberalizací dovozu potravin ze zemí EU, která nastala v květnu 2018, se výrazně rozšiřují možnosti dodávek poživatin, splňujících vysoké kvalitativní nároky islandských spotřebitelů a zároveň cenově příznivých. Omezení vyplývá z dopravních cest na Island, a proto lze soutěžit nabídkami v segmentu trvanlivých potravin, které mohou být přepravovány lodí. Vzhledem k vysokému

daňovému zatížení pálenek a vína je oblíbenou alternativou konzumace cenově přijatelnějšího piva; české pivo je již dnes na Islandu známé. Svě místo na trhu rovněž našli první čeští výrobci krmiv pro domácí zvířata, kteří i u prémiových přípravků mohou konkurovat cenou. Další možnosti odbytu se nabízejí na úseku dodávek obalového materiálu pro islandské potravinářské výrobky.

ITÁLIE

Podíl zemědělství na ekonomice Itálie se blíží hodnotám průměru zemí EU (3 %). Základní charakteristikou zemědělského sektoru je vysoký počet a malá velikost velké části zemědělských farem a podniků. Itálie má 70 % zemědělských podniků s méně než 10 zaměstnanci a v potravinářském průmyslu má tolik zaměstnanců dokonce 90 % podniků. Italský potravinářský průmysl v současné době zaměstnává 400 tis. osob a je po strojírenském průmyslu druhým nejvýznamnějším odvětvím italského zpracovatelského průmyslu. Potravinářský průmysl patří do skupiny tahounů italského exportu a byl relativně méně zasažen dvěma vlnami hospodářské recese v uplynulých letech. Za perspektivní komodity je považován cukr, slad a pivo. V případě cukru není Itálie soběstačná a cukr dováží, aby pokryla jeho spotřebu v potravinářském průmyslu. Při pohledu na portfolio vývozců piva do Itálie je možno vidět, že ČR by mohla mít větší podíl oproti svým konkurentům a je tu poměrně velký prostor pro další růst. V Itálii v posledních letech velmi vzrostla obliba piva a konzumace tohoto produktu se značně zvýšila. Dle údajů asociace Assobira roste přitom jak výroba, tak spotřeba piva v Itálii (v roce 2016 např. na úrovni 31,1 l na hlavu ročně, čímž se spotřeba dostala na úroveň předkrizového roce 2007). Ve velkých a bohatších městech na severu Itálie je poptávka soustředěna především na pивní speciály, piva z mikropivovarů a řemeslně vyráběná piva, piva nefiltrovaná. V posledních letech se také velmi rozmnožily nové italské minipivovary a právě řemeslná výroba piva (např. počet mikropivovarů a restaurací s výrobou piva byl v roce 2013 téměř 500, v roce 2016 již téměř dvojnásobek). Samostatnými souvisejícími položky jsou pak slad (a chmel), které jsou i nadále příležitostí pro český export. V dovozu nepraženého sladu do Itálie se v r. 2016 umístila ČR na 6. místě mezi největšími dovozci, přičemž vývoz do Itálie kontinuálně roste. V případě chmele je rostoucí trend vývozu stejný a umístění ČR mezi největšími dovozci se v posledních letech pohybuje kolem 4. místa.

IZRAEL

Od 1. ledna 2010 je v platnosti Agrární dohoda, kterou uzavřely EU a Izrael. Na jejím základě byl výrazně usnadněn obchod se zemědělskými komoditami, který je v mnoha položkách již zcela volný, bezcelní. S ohledem a relativní sílu IL zemědělství v porovnání s ČR lze předpokládat, že z dohody by mohly těžit zejména CZ dovozci a spotřebitelé. Izrael je na dovozu potravinářských výrobků do značné míry závislý, ročně importuje potraviny a nápoje za 4,5 mld. USD, náš podíl na těchto dovozech činí 12,5 mil. USD, tzn. pouze cca 0,3 %.

Hlavními vývozci potravin do Izraele i nadále zůstávají země Evropské Unie. Potenciál pro české výrobce zde proto bezesporu existuje, a to nejenom ve vybraných položkách. K žádosti o dovozní licenci musí certifikovaný importér doložit tzv. košer (kašrut) certifikát – potvrzení o způsobilosti podle židovského náboženského práva. Získání košer osvědčení ale nepředstavuje v naprosté většině případů žádný problém, zkušený místní importér dokáže českého výrobce na certifikaci náležitě připravit. Na druhé straně se s košer certifikací pojí administrativní a někdy i technologické náklady, které zejména v případě menších zakázek mohou vývozy neúměrně prodražit. Dovážet je sice možné (s výjimkou masných výrobků) i „nekošer“ potraviny, tento segment je ale marginální, představuje asi jenom 5–10 % trhu, a je pro izraelského dovozce nezajímavý. Certifikaci českých výrobců zajišťuje v naprosté většině případů Rabinát pražské židovské obce.

 JAPONSKO

Japonsko je největším dovozcem potravin na světě, přestože potravinářský průmysl Japonska vykazuje nejmenší podíl výroby v zahraničí. Japonsko dováží 60 % svých potravin v hodnotě 62 mld. USD ročně. Z České republiky se do Japonska vyvážejí zejména slad, chmel, čokoláda, krmivo pro psy a kočky, pivo nebo víno, existuje však rostoucí poptávka i po dalších komoditách jako jsou mléčné či masné výrobky, cereálie nebo trvanlivé potraviny.

 JIHOAFRICKÁ REPUBLIKA

Zemědělství je v JAR na vysoké úrovni a významná část produkce se také vyvážejí. Příležitosti pro české podniky se nacházejí zejména v dovozu potravinářských technologií, jako jsou pekařské stroje, zařízení pro pivovary, cukrovary, stroje na zpracování masa, ovocných šťáv a dalších. Další možnosti spočívají v dodávkách technologií k výrobě organických hnojiv a močoviny nebo v oblasti dodávek technologií pěstování ryb a vodních živočichů (tzv. aquaculture).

 JIŽNÍ SÚDÁN

Dle odhadů OSN je 4,8 mil. obyvatel (40 % celkového počtu země) závislých na potravinové pomoci, z toho vyplývá potřeba dodávek trvanlivých potravin.

 KAMBODŽA

Navzdory silnému růstu textilního a oděvního průmyslu je Kambodža stále ekonomikou, kde necelá polovina obyvatel pracuje v zemědělství. Preferenční režim přináší zemi výhody v exportu některých zemědělských plodin a potravin na vyspělé trhy. Nedostatečná technologická infrastruktura a nízká produktivita v dalším zpracování zemědělské produkce jsou však bariérou pro zvyšování konkurenceschopnosti v agrárním sektoru. S cílem jejího zvýšení, doplnění hodnotových/výrobních řetězců a posílení potravinové bezpečnosti existuje poptávka po výstavbě zpracovatelských kapacit a transferu technologií a expertízy. Možnosti jsou také v oblasti dodávek hnojiv, pesticidů a zemědělské a obalové techniky. V Phnompenhu a turistických lokalitách postupně vznikají nové mikro/minipivovary a roste po nich poptávka.

 KANADA

Préríjní provincie (Alberta, Saskatchewan a Manitoba) a provincie Ontario jsou důležitými zemědělskými a potravinovými producenty. Významné je pěstování obilí (pšenice, ječmen, oves), luštěnin a olejnin (řepka), stejně jako masný průmysl, jedná se o komodity, určené na export. Velikost trhu a kapacit potvrzuje zájem o zemědělské stroje a výzkumnou a vědeckou spolupráci. Rostoucí tendence má také vývoz zemědělských léčiv pro maloobchod a vývoz umělých střev a inovativních položek. Mezi hlavní položky zemědělského a potravinářského dovozu do Kanady patří víno, potravinové přípravky, pekařské výrobky, krmivo pro psy a kočky (pro maloobchodní prodej) a káva. Populace Kanady se zvyšuje, poptávka po zemědělských produktech a technice se tedy stále bude navyšovat. Zároveň existuje poptávka po nových technologiích spojených se zemědělstvím (drony, smart agriculture).

 KATAR

Katar dováží až 90 % potravin, přičemž sortiment na trhu stále zaostává za nabídkou ve vyspělých zemích. Z české produkce by se mohlo uplatnit mléko (sušené a kondenzované), dětské výživy, nápoje a polévky v prášku, čokoláda a cukrovinky, produkty zdravé výživy, potravinové doplňky (omáčky, dochucovací přípravky) ap.

KAZACHSTÁN

V zemědělství se předpokládá dlouhodobý růst. Možnosti pro spolupráci existují u zemědělské techniky, zejména u technických plodin, osiva, chovu domácího skotu. Také u technologií na zpracování zemědělské produkce, např. pekárenského zařízení, balící techniky, linek na stáčení nápojů apod. V zemědělství a potravinářském průmyslu existují velké příležitosti pro investory. V rámci rozvojového programu „Agrobusiness 2020“ poskytuje kazašská vláda též další podpory, jako jsou investiční dotace pro instalační a stavební práce, zemědělskou techniku a nákup strojů, kompenzace úrokové míry u úvěrů a leasingů, proplácení až 50 % hodnoty krmiv, veterinárních služeb, paliv a olejů apod. Kazachstánská strana projevuje značný zájem o investice do zemědělského a potravinářského sektoru, zahraničním investorům ale komplikuje situaci nemožnost přímého nákupu zemědělské půdy. V posledních letech bylo v Kazachstánu vybudováno větší množství zemědělských a potravinářských závodů (modernizace pivovarů, nové moderní sklady obilí, závody na mléčné výrobky apod.). V oblasti vývozu existuje prostor zejména u prémiových značek a v případě investic či licenční výroby v Rusku na zásobení trhu touto cestou (ta je aktuálně nejistější s ohledem na řadu problémů, které českým vývozcům vytváří členství KZ v EAEU – problémy při tranzitu potravin přes Rusko, veterinární a fytosanitární opatření ze strany RF, které jsou často automaticky uplatňovány v dalších státech EAEU).

KEŇA

Zemědělství zaměstnává 75 % pracovní síly a na tvorbě HDP se podílí plnými 30 % (tento podíl, na rozdíl od ostatních zemí regionu, za posledních 5 let dokonce o 5 % vzrostl). Vývoz čaje, kávy a čerstvých květin tvoří spolu s cestovním ruchem pilíře keňské ekonomiky. V zemi již existuje relativně vyspělý agroprůmysl a lze předpokládat jeho další rozvoj. Stále však existuje značný potenciál, který zemědělská prvovýroba v Keni nabízí v oblasti mechanizace (ať již pro malé tak pro velké farmy). V roce 2017 zasáhlo Keňu období sucha, během kterého došlo k rozsáhlému úhynu skotu, pro které farmáři neměli krmivo, vzhledem k tomu, že keňští zemědělci nevyužívají v období dešťů metody silážování krmiva. Vzhledem k loňské drastické zkušenosti se tak rozvoj zemědělství a zejména technologií umožňující překonat každoroční období sucha stává klíčovou prioritou. Dodávky těchto technologií tak představuje příležitost pro české dodavatele. Vzhledem k tomu, že Keňa je jedinou středně příjmovou zemí v regionu východní Afriky, existuje i poptávka po potravinářských produktech ze strany movitější městské klientely, a to v souvislosti s očekávaným příchodem nových provozovatelů sítí supermarketů, které je plánováno na období do roku 2020.

KOLUMBIE

Trh s potravinami a nápoji se v Kolumbii velmi dynamicky rozvíjí, především díky rostoucí kupní síle obyvatel a zvětšující se maloobchodní sítí ve velkých městech (Bogotě, Medellín, Cali, Barranquille, Bucamanze, Cartageně). Podle statistických údajů spotřeba potravin a nápojů roste každoročně v posledních 5 letech v průměru o 9,5 %. Velký potenciál pro české firmy je nadále v oblasti syrovátky (jsme tradiční vývozce, byť nás limitují množstevní kvóty), sušeného mléka, dále piv, minerálních vod (a to především s přidanou hodnotou nejrůznějších chutí, minerálů či vitamínů), cukrovinek a tzv. „health & well-being“ snacků (vloček a müsli).

Agroprůmysl patří k tahounům růstu kolumbijské ekonomiky (v roce 2017 růst o 6,3 %; v roce 2016 růst o 4,8 %). Lze očekávat, že tento trend bude pokračovat i v dalších letech, přestože rozpočet Ministerstva zemědělství na rok 2018 byl snížen oproti loňsku o 28 %. Rozvoj venkova patří k prioritám kolumbijské vlády, která v rámci programu na revitalizaci kolumbijského zemědělství po ukončení vnitřního ozbrojeného konfliktu „Colombia siembra“ počítá do roku 2018 s investicemi ve výši 1,6 mld. USD do rozvoje zemědělství. Plán rovněž počítá do roku 2018 s poskytnutím úvěrů kolumbijským zemědělcům až ve výši

24 mld. USD. Velikost domácího agroprůmyslového trhu se odhaduje na 180 mil. USD. Lokální výroba je malá (necelých 40 mil. USD) a navíc je přednostně zaměřena na vývoz do sousedních zemí (Peru, Ekvádor, Venezuela, Panama – 29 mil. USD). Největší zájem na lokálním trhu je o dovážené stroje a zařízení pro zpracování a balení potravin a nápojů, jejichž import loni (2017) dosáhl 180 mil. USD. Konkrétně pro české dodavatele se nabízí možnost dodávek zemědělských strojů, zařízení a strojů pro pekárny, na výrobu cukrovinek a čokolády, pro výrobu cukru, dále pro pivovary, na zpracování masa a drůbeže, ovoce a zeleniny.

KONŽSKÁ DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA

Intenzifikace zemědělství a přechod od samozásobitelství k modernějším metodám pěstování plodin je základní prioritou strategie rozvoje Konžské demokratické republiky. Potřeba průmyslových hnojiv poroste v souvislosti s touto strategií. Rozvoj zemědělství a výroba potravin je jednou z nejvyšších priorit vlády.

KOREJSKÁ REPUBLIKA

Z hlediska zemědělského a potravinářského průmyslu je pro český vývoz nejperspektivnější trh s pivem. České pivo je v Korejské republice považováno za jedno z nejlepších na světě a jeho spotřeba každoročně stoupá. Vlivem dobrého jména českého piva se zvyšuje též zájem o víno z České republiky. Určitý prostor na trhu s nápoji je rovněž v oblasti dovozu minerálních vod. Korejský trh s minerálními vodami je však z velké části kontrolován významnými dovozci z jiných zemí a vstup na něj je finančně velmi náročný vzhledem k vysokým nákladům na reklamu a požadavkům zákazníků např. na speciální balení. Další možností pro export českého potravinářského průmyslu je trvanlivé cukrářské zboží. Korejský trh je zajímavý i pro české výrobce a exportéry produktů živočišné výroby, především pak mléčných výrobků. Schvalovací proces dovozu výrobků živočišného původu je však časově velice náročný a může trvat i několik let.

KOSOVO

Kosovo má velice nízkou produkci vlastních potravinářských výrobků, většina produktů je dovážena, a to převážně z okolních zemí Balkánu, EU nebo Turecka. Vláda Kosova i zahraniční donoři chystají v roce 2018 výrazně navýšit své subvence do zemědělství a potravinářství. Bude se jednat zejména o podporu zahradnictví, používání kvalitní sadby/semín, stavby skleníků, zpracování zemědělské produkce a zavádění moderních potravinářských technologií (zejména balící linky).

KUBA

Kuba dováží 80 % veškerých potravin a píce pro zvířata, což se stoupajícími cenami na světových trzích vyvíjí čím dál vyšší tlak na centrální plánování. V roce 2008 nastartované zavádění drobného soukromého hospodaření neefektivní zemědělskou výrobu neakcelerovalo a Kuba akutně potřebuje modernizovat výrobu, zpracování a skladování potravin. Zvyšování potravinové soběstačnosti je kubánskou vládou označováno za otázku národní bezpečnosti a investice do této oblasti, zejména modernizace výrobních procesů, jsou deklarovány za jedny z prioritních, celý proces je ale poměrně vleklý a naráží na dlouhodobé problémy s likviditou.

V zemědělské výrobě a přepravě jsou ve velkém měřítku stále využívána tažná zvířata, většina používaných traktorů jsou dosluhující zbytky sovětských a československých dodávek ze 70. let. Potřeba jejich modernizace, ať už prostřednictvím dodávek náhradních dílů a servisu nebo nákupem zcela nových strojů, rovněž vytváří nezanedbatelnou exportní příležitost.

KUVAJT

Přestože potraviny patří mezi nejrychleji rostoucí položky kuvajtského dovozu, jejich sortiment na zdejšímu trhu stále ještě zaostává za západoevropskou nabídkou. Z české produkce by uplatnění mohlo najít mléko (sušené a kondenzované), dětské výživy, nápoje a polévky v prášku, čokoláda a cukrovinky, produkty zdravé výživy, potravinové doplňky (omáčky, dochucovací přípravky) a podobně.

KYPR

Řada kyperských hotelových řetězců a provozovatelů velkých výletní lodí změnila během krize majitele. Noví vlastníci kromě investic do vybavení v rámci zlepšení nabídky hledají nové dodavatele pro své restaurace a cateringové služby. Pro české výrobce instantních a konzervovaných potravin se nabízí příležitost zapojit se do nově vytvářených dodavatelských řetězců.

LIBANON

Mléko a mléčné výrobky představují již po několik let hlavní vývozní komoditu a objem exportu každým rokem neustále vzrůstá. Nejvýznamnějším produktem z ČR, je bezesporu sušené mléko. Dalšími perspektivními komoditami v mlékárenské sféře jsou sýrařské výrobky, doplňky výživy pro sportovce (zejm. syrovátkový protein), zmrzlinový prášek (výhodou české produkce je dlouhá záruční doba pro skladování – 24 měsíců – dociluje jí pouze 5 výrobců na světě).

Další perspektivní položkou se stoupající poptávkou je řepný cukr Krystal. Navázání přímých vztahů mezi českými výrobci a libanonskými odběrateli je současným cílem Velvyslanectví České republiky v Libanonu. V posledních letech roste v Libanonu obliba piva, s čímž souvisí nárůst dovozu chmelu a sladu. Objemy dovozů z ČR se v roce 2017 pohybovaly pouze na úrovni cca 200 tun. Trh postrádá též sycené nealkoholické nápoje. Další slibnou oblastí jsou komplexní potravinářská zařízení a technologie, zejména na zpracování a výrobu olivového oleje.

LITVA

Zemědělství patří spolu s potravinářským průmyslem ke klíčovým odvětvím litevské ekonomiky. 60 % rozlohy země tvoří orná půda, 32 % zaujímají lesy. 42 % obyvatel žije na venkově, kde působí cca 200 tis. farem, z nichž více než 40 % obhospodařuje méně než 5 ha půdy a s relativně nízkou efektivitou. Pro období 2014–2020 proto bylo z fondů EU v rámci Programu rozvoje venkova (RDP) alokováno celkem 1,977 mld. EUR, přičemž 615 mil. EUR (cca třetina z této sumy) určila vláda již na rok 2015. Mezi podporovaná opatření pro rozvoj sektoru patří využívání poradenských služeb, zapojení nových subjektů do schémat kontroly kvality, investice do zemědělských holdingů, zpracování zemědělských výrobků, nakládání s vodními zdroji, zlepšování lesnické infrastruktury, zalesňování, podpora nových subjektů a malých farem, využívání bioplynu ze zemědělského odpadu, rozvoj organického zemědělství atd. Mezi hlavní výzvy v sektoru patří změna orientace zemědělského exportu (hledání nových trhů místo dříve dominantního podílu Ruska), zvýšení efektivity a kvality produkce v souladu s principy udržitelnosti.

LOTYŠSKO

Na lotyšském trhu je výrazně zastoupeno české čepované i lahvé pivo. Vzhledem k růstu spotřeby piva roste poptávka po rozšiřování sítě malých pivovarů. Spotřeba piva v Lotyšsku dlouhodobě roste. Z 1 423 mil. hektolitrů v roce 2009 na 1 555 mil. hektolitrů v roce 2014. Množství piva vyráběného

v Lotyšsku posledních letech výrazně kleslo. V roce 2016 množství domácí výroby kleslo o 13,66 % oproti roku 2015. V Lotyšsku je zcela zřetelný trend vytlačování domácí výroby tohoto produktu zahraničnickým dovozy. V roce 2017 byl vykázan nárůst dovozu piva do Lotyšska o 10,66 %, zatímco vývoz poklesl o 7,08 %. Růst spotřeby piva v Lotyšsku není tudíž pokrýván růstem domácí výroby, ale růstem zahraničnických dovozů.

LUCEMBURSKO

Lucembursko je příležitostí i pro export potravinářských výrobků s vyšší přidanou hodnotou a místních specialit („produits du terroir“).

MAKEDONIE

Prioritou nové makedonské vlády je i zemědělství, a to ve všech formách především z důvodu vysokého počtu práceschopného obyvatelstva působícího v tomto oboru (kolem 22 % ekonomicky aktivního obyvatelstva země). V Makedonii najdeme převážně malé rodinné farmy, kterých je na 190 tisíc. Existují však i velká zemědělská družstva, která disponují velkými skleníky, zpracovatelskými linkami pro svoji produkci. Celkový objem zemědělské půdy je více jak 335 tis. hektarů. Země produkuje biopotraviny, převážně v ovocnářském a zelinářském sektoru. Je málo známý fakt, že v Makedonii se pěstuje ve velkém mimořádně kvalitní rýže, kterou úspěšně země vyváží svým nejbližším sousedům. Makedonie je známá též svým kvalitním tabákem, který plně dokáže nahradit kvalitní americký tabák. V hornatých oblastech Makedonie je významná živočišná výroba (365 tis. kusů skotu produkuje maso a masné výrobky a hlavně sýry). Charakter zemědělské výroby v Makedonii indikuje spíše malou zemědělskou techniku – celkem je v zemi v provozu 92 tis. menších traktorů, ovšem velmi zastaralých. Z toho se dá odvodit, že země potřebuje především traktory menší výkonové řady a též malé zemědělské stroje. Do začátku 90. let minulého století bylo bývalé Československo třetí největší obchodní partner země a jeden z největších dodavatelů zemědělských strojů a země byla prakticky monopolním dodavatelem ovoce a zeleniny pro celou bývalou Jugoslávii. Další plánovaný rozvoj zemědělství dává opětovnou šanci dodávkám české zemědělské techniky.

MALAJSIE

Potraviny představují devátou nejvyšší položku malajsijského importu. Gastrocentrické aspekty místní kultury ve spojení s růstem příjmů malajsijského obyvatelstva zvyšují poptávku po zahraničnických, zejména pro Malajsii exotických potravinách. Tradiční českou exportní položkou do Malajsie je syrovátka (4. nejvyšší exportní položka v období I–XI 2017). Vstup českých potravin na malajsijský trh komplikují vysoké netarifní bariéry dovozu potravin (povinná halál certifikace pro masné a mléčné výrobky, administrativní průtahy v případě dovozu alkoholických nápojů). Nejvyšší potenciál je tak možno spatřovat v méně konfliktních položkách, jako jsou cukrovinky či nealkoholické pivo. I zde je však významná role halál certifikace, která velmi ovlivňuje spotřebitelské chování většinového obyvatelstva. Příležitost představují též polotovary, ingredience a další přípravky pro výrobu potravin v místě. Intenzifikace zemědělství a snaha o zpracování místních potravin pak znamenají možnost exportu zemědělských strojů. Zájem je o mechanizaci péče o palmové plantáže a jejich sklizeň. Potenciál na trhu mají také semena či sazenice plodin, ať již hybridů či geneticky modifikovaných pro žádané vlastnosti v místních podmínkách či plemenný materiál, zejména skotu šlechtěného pro tropické podmínky; Malajsie je dlouhodobě závislá na importu hovězího masa a mléčných výrobků.

MAROKO

České firmy podceňují aktivní účast na největším marockém zemědělském a potravinářském veletrhu SIAM v Meknesu pod patronátem marockého krále, který se koná vždy na přelomu dubna a května. Dle pořadatelů se jedná o největší zemědělský a potravinářský veletrh na africkém kontinentu, každoročně se jej účastní i ministři vlád jednotlivých afrických a blízkovýchodních zemí, potenciál pro zviditelnění ČR je skutečně velký. V minulosti zde byla např. zastoupena česká zemědělská technika, potravinářské výrobky či cereálie.

Jednu z potenciálních příležitostí také představuje šlechtitelství ovocných stromků: marocké ovocnářství zaznamenává během několika uplynulých let nebývalý rozkvět – pozornost je věnována zejména šlechtění nových odrůd ovocných stromů. Maroko sonduje zahraniční zkušenosti a adaptabilitu zemědělských plodin na domácí klimatické podmínky. Dle FEDAM (tj. Marocké asociace pro sadařství) je v Maroku obhospodařována zemědělská plocha o rozloze více než 336 746 ha. Maročané pěstují především jabloně (42 %), meruňky (13 %) a mandloně (10 %); dále granátovníky, kdoule, hrušně, fíkovníky, třešně a ořechovníky. Nejvýnosnějším odvětvím je pěstování oliv na ploše 35 tis. ha, kaktusů na 20 800 ha a citrusových plodů na 5 600 ha. Všechny marocké ambice týkající se zemědělství, aktuálně především ovocnářství, vycházejí z programu nazvaného „Zelené Maroko“ (fr. Maroc Vert), který královský palác zahájil v roce 2008 a formálně jej ukončí v horizontu roku 2020. Jednou z možností je mj. případné zviditelnění českých firem a navázání nových obchodních partnerství prostřednictvím aktivní účasti na největším marockém ovocnářském a zelinářském veletrhu SIFEL pořádaném každoročně během prosince.

Mezi prioritní obory v rámci marockého zemědělství v současnosti patří šlechtění nových odrůd fíkovníků, kultivace půdy, pokračující mechanizace ve vztahu k cukrovarnictví (včetně technického poradenství), včelařství, kompletní dodávky pro zpracovatelské ovocnářské závody včetně sušící technologie či rozmělnovacích strojů pro kosmetický průmysl; dále mlékárenský průmysl reflektující zvyšující se výnosy prostřednictvím výstavby nových jednotek pro úpravu stlačeného vzduchu, pasterizačního, homogenizačního a sterilizačního procesu u mléka – zde existuje prostor pro případné dodávky procesních ventilů, pohonů pro řízení průtoku či sensorboxů české výroby.

MEXIKO

Obor patří mezi nejdůležitější a nejrychleji rostoucí sektory mexické ekonomiky a významně se podílí na mexických vývozech (v roce 2017 za 30 mld. USD). Kvůli zvyšující se poptávce po mexických produktech existuje snaha zlepšovat a modernizovat zemědělskou výrobu a zpracování. V této oblasti by se mohly najít příležitosti pro české technologie. Konkrétní položky – zemědělská technika, stroje (konzervování, zpracování masa, balení atd.), chladicí zařízení. Stejně tak by mohly být zajímavé české zkušenosti se zalesňováním a zpracováním dřeva.

MOLDAVSKO

Jedním z důležitých úkolů je posílení skladovacích a chladírenských kapacit, které mají umožnit moldavským pěstitelům realizaci produkce za výhodnějších cen. Příležitost představují i dodávky zemědělské techniky a mechanizace.

MONGOLSKO

V zemědělském sektoru je zaměstnáno téměř 30 % ekonomicky aktivního obyvatelstva Mongolska a na HDP se podílí cca 14 %. Živočišná výroba tvoří zhruba 70 % celkové produkce sektoru. Ovce a kozy tvoří 90 % z celkového množství. Mongolsko se snaží o zvýšení exportu masa. Zatím však většina výrobců

není schopna dodržet veterinární a hygienické podmínky požadované klíčovými importními partnery – Ruskou federací a Čínou. V Mongolsku se produkuje velmi omezené množství kravského mléka, což je způsobeno extenzivní formou chovu (pasevnickým) skotu. Velké místní společnosti, často s podporou státu, se začínají zaměřovat na rozvoj intenzivní produkce mléka formou ustájení chovů a zakládání farem. Příležitostí pro české společnosti je budování uzavřených chovů pro mléčný a masný skot, budování mlékáren, zajištění krmných plodin a směsí, investice do veterinárně schválených výroben s kvalitními dojícími či porážecími a porcovacími technologiemi, investice do zařízení na výrobu mléčných či masných výrobků, do udíren či následně balících technologií. Rozvíjet se bude i výstavba masokombinátů, chladiřských a mraziřských skladů. Mongolsko má zájem o dovoz zemědělské techniky pro prvovýrobu, např. o traktory, a to jak pro zemědělství, tak lesnictví.

Vláda také v rámci akčního plánu 2016–2020 naplánovala rozvoj pěstivnictví. Chce zlepšit využití zemědělské půdy a určit regiony vhodné pro intenzivní chov. Také podporuje stavbu skladů, sýpek, hospodářských kapacit. Ve všech těchto segmentech by české firmy mohly nalézt exportní příležitosti. Další příležitosti jsou i v oblasti zavádění sanitárních, fytosanitárních a veterinárních opatření. Nové příležitosti pro uplatnění české techniky a know-how se od r. 2015 vyvíjejí díky rozvojovému projektu v oblasti lesního hospodářství, komplementárnímu k dosavadním dílčím mongolským a zahraničním iniciativám v tomto sektoru, který je i s ohledem na mitigaci klimatických změn nutnou součástí dalšího rozvoje zdejší ekonomiky. V neposlední řadě i maloobchodní trh potravin a nápojů není zdaleka saturovaný a je zde zájem o české výrobky.

MOSAMBIK

Nejdůležitější sektor mosambického hospodářství (cca 30 % HDP). Intenzifikace zemědělství a přechod od samozásobitelství k modernějším metodám pěstování plodin je základní prioritou vlády. Převážná většina zemědělské činnosti je vykonávána ze strany venkovských farmářů, kteří pracují manuálně či pomocí dobytka a nemají v převážné většině finanční prostředky na nákup nové technologie. Zájmem vlády je proto přilákat zahraniční investory, kteří by investovali či mezinárodní instituce, které prostřednictvím svých projektů mohly rozvíjet dané činnosti. Prioritními oblastmi pro Mosambik jsou chov drůbeže na maso a na vejce, pěstování tropických plodin (říká se, že Mosambik má v této oblasti největší potenciál ze všech zemí SADC), chov hovězího dobytka a pěstování rýže.

Na tyto prioritní projekty je ochoten stát poskytnou půdu zdarma a dále zajistit nulové clo a vrácení daní. Před konečným rozhodnutím o uskutečnění investice je také zásadní prozkoumat, zda v daném místě nehrozí záplavy či se často nemění klimatické podmínky.

MYANMAR

Zemědělství je dominantním sektorem myanmarského hospodářství. Vláda upřednostňuje zemědělství zejména proto, že tvoří 45 % HDP, zaměstnává většinu pracovních sil (70 %) a generuje 30 % exportu. Přes svůj enormní potenciál zemědělství v posledních 50 letech zaostávalo. V současné době je v zemědělství zisk na hlavu cca 200 USD/rok, což je polovina až třetina v porovnání s jinými zeměmi regionu. Myanmar má hojné přírodní zdroje – úrodnou půdu a vodní zdroje, které poskytují příhodné podmínky pro rozvoj agrobyznysu a domácí výroby potravin. Geopoliticky dobře situovaná země mezi Čínou a Indií, dvěma největšími spotřebiteli jídla a nápojů na světě, a přístup ke zbytku jihovýchodní Asie poskytuje významný potenciál. Místní výroba potravin a obchod s nimi je klíčový pro celkový ekonomický vývoj země s ohledem na podíl zemědělství na HDP. Rozvoj úrovně zpracování potravin, udržení jejich nutriční hodnoty, vysoké kvality a bezpečnosti a dodržování standardů vyžaduje zavedení nových technologií.

Myanmar si klade za cíl obnovit zastaralé přístroje a zmechanizovat zpracování zemědělských plodin (především traktory a další stroje).

Pivo je jedním z nejoblíbenějších alkoholických nápojů a s více než 80 % dospělé populace, kteří pijí pivo, je tu stále obrovská šance pro další pivovary se zkušeností nejen na rozvíjejících se trzích. Prodej piva v MM vzrostl o 14 % na 265 milionů USD mezi roky 2009 a 2013 a podle předpovědi dosáhne 675 milionů dolarů do roku 2018. Největší evropské pivovary Carlsberg a Heineken již potenciálu Myanmaru naplno využívají. Jako perspektivní se jeví také malé pivovary.

NĚMECKO

Německý potravinářský průmysl dlouhodobě patří co do obratu a počtu zaměstnanců k předním v Evropě. Německo zároveň patří mezi pět největších potravinářských importérů na světě (v r. 2017 činily zemědělské dovozy 86 mld. EUR, vývoz pak 73,8 mld. EUR). Vývozní zemědělskou politiku výrazně ovlivnilo embargo na dovoz potravin do Ruska, Německo hledá nové trhy především v Asii a zemích třetího světa. K 31. 3. 2015 přestaly platit mléčné kvóty na produkci mléka a zrušení vedlo k vleklé krizi na mléčném trhu. Poptávka v Německu roste také u bioproduktů (země je nejvýznamnějším evropským trhem s biopotravinami). Protože je vysoký podíl masné produkce z Německa exportován, vlastní spotřeba je z části kryta dovozem. Podobná situace je v oblasti krmiv (nyní z Jižní Ameriky) pro německou živočišnou produkci. Poptávka po těchto výrobcích stále roste. Německo patří k tradičním pivařským oblastem – i přes vysokou míru konkurence je zde potenciál, resp. zájem o česká piva.

NIGÉRIE

Extrémně rychle rostou velké městské aglomerace. Tento trend je významný zejména pro vývozce (investory) potravinářského zboží. Velký odbyt by mohly mít i zařízení na výrobu potravin. Rychle roste počet obyvatel, do 20 let má mít Nigérie až 500 mil. obyvatel. Roste počet spotřebitelů hotových rychloobrátkových výrobků, vč. potravin. Reformu zemědělství a rozvoj potravinářského průmyslu vláda proto považuje za jednu z hlavních priorit. Dle ministra zemědělství potřebuje Nigérie 300 tis. traktorů, nyní jich má pouze 30 tisíc.

NIZOZEMSKO

Nizozemsko je druhým největším vývozcem zemědělské produkce, v oboru zde působí více než 4 000 společností včetně celosvětově nejvýznamnějších (Cargill, Heinz, Monsanto, Unilever, Mead Johnson, ConAgra, Mars, apod.). Země vyváží ovoce, zeleninu (největší vývozce sadbových brambor), stejně jako vyhlášené mléčné produkty. Hlavním příjemcem nizozemských vývozů je Německo. Existuje zde významná základna výzkumu a vývoje – výzkumné instituty, zdravotnické univerzity a partnerství veřejného a soukromého sektoru. V neposlední řadě je důležité zahradnictví, které pro svou produkci využívá nejmodernější technologie (energeticky neutrální skleníky).

NOVÝ ZÉLAND

Největším bohatstvím Nového Zélandu je úrodná zemědělská půda a celoročně mírné podnebí vhodné pro pastevectví. Nový Zéland je významným světovým producentem a vývozcem mléka a mléčných výrobků, hovězího a skopového masa, ovoce a vlny. Dalším důležitým sektorem je sadařství (kiwi, jablka) a vinařství, rybolov a lesnictví. Nový Zéland chce vyvážet více zpracovaných výrobků s přidanou hodnotou. Potenciál má proto vývoz českých zemědělských strojů a linek do zpracovatelského průmyslu. V produkci obilovin je Nový Zéland soběstačný ze 70 %, 30 % obilovin importuje.

PÁKISTÁN

Navzdory skutečnosti, že Pákistán má rozsáhlý zemědělský sektor, který zaměstnává třetinu obyvatel (70 mil.) a na tvorbě HDP se podílí téměř 40 %, konkrétně 21 % - zemědělství a 17,5 % - potravinářský průmysl, je produkce značně primitivní a omezuje se pouze na pěstování a zpracování rýže a tropického ovoce (hlavně mango a citrusy). Většina potravinářského zboží denní spotřeby se dováží ze zahraničí, a to hlavně z Číny. Velký exportní potenciál v tomto segmentu mají mléčné výrobky, hlavně syrovátka a sušené mléko, dále obilí, pohanka, mouka, potravinářské tuky a kyselina octová. Ve vzájemné obchodní výměně s ČR potravinářské výrobky vykazují rostoucí objemy, a to hlavně sušené mléko, které je již dnes mezi 10 největšími exportními komoditami. Samostatnou kapitolu představuje krmivo pro zemědělská zvířata, další velmi perspektivní segment.

PALESTINA

Zpracování zemědělských produktů a výroba potravin představují na PAÚ méně rozvinuté sektory. Přes úsilí o dosažení soběstačnosti při výrobě potravin jsou potraviny na území PAÚ masivně dováženy, především z Izraele. Palestinské výrobní kapacity nejsou schopny z hlediska kvantity ani kvality dostatečně pokrýt domácí poptávku a v některých segmentech je palestinský trh téměř výlučně závislý na importech. Vedle snahy o navýšení domácích výrobních kapacit je zřetelné úsilí o diverzifikaci importů. Poptávány jsou produkty „evropské“ jakosti za kompetitivní ceny. Dílčím problémem zůstává značná fragmentizace palestinského trhu s potravinami a absence velkých dodavatelských řetězců. Lokální palestinství výrobci projevují zájem o moderní potravinářské technologie a strojní zařízení, včetně plnicí/balící/obalové techniky a suroviny pro domácí potravinářskou výrobu (mouka, mléko, tuky a oleje). Příležitostně se objevují poptávky po moderních zemědělských technologiích, především pro živočišnou výrobu (chov kuřat, skotu), nebo krmiva.

PERU

Jako perspektivní se jeví dodání zemědělské techniky, která by reagovala na potřeby mechanizace, snahy o růst efektivity a přidané hodnoty v proexportně orientovaném zemědělství. Dále mohou být perspektivní linky na zpracování a manipulaci ovoce a zeleniny, zařízení pro posklizňovou úpravu a konzervaci, řezací stroje, separátory, sušičky, skladovací kontejnery, nádrže, parní zařízení pro sušení ovoce a zeleniny apod. V Peru je výzvou zachování chladového řetězce, kdy vysoké nároky jsou kladeny zejména na národní obchodní řetězce formálního charakteru (vs. místní tržnice). Z toho vyplývají nároky na chladicí a klimatizační techniku pro transport a skladování agrárních komodit. Chladicí technika by se mohla též uplatnit v subsektoru rybolovu a akvakultury (tj. tradičně silné stránky peruánské ekonomiky a exportu).

Za účelem posílení přidané hodnoty produktů je potřeba zlepšit balení a označení. Z toho vyplývá příležitost pro dodání balicích a etiketovacích strojů.

Další příležitosti se rýsují ve světle rozvoje domácího potravinářského průmyslu s cílem zvýšit jeho přidanou hodnotu. V regionu na severu země dochází v návaznosti na velký vodohospodářský/zavlažovací megaprojekt Olmos k rozšiřování obdělávané zemědělské půdy, kde progresivní plodinou je cukrová třtina. Domácí potravinářský gigant Gloria chce díky dodatečně zavlažované ploše docílit produkce cukru ve výši 50 % dnešního importu (pozn. roční import bílého a rafinovaného cukru do Peru činí 370 tis. t). Z toho plyne potenciál pro cukrovary a lihovary (etanol) a zařízení pro zpracování biomasy pro výrobu elektrické energie.

Zařízení pro zpracování biomasy se mohou uplatnit nejen v případě odpadů z cukrové třtiny, ale též v případě pěstování rýže (rýžové slupky a zbytky stonků rýže), bavlny a chřestu a v lesním hospodářství.

Postupný růst středních příjmových skupin, všeobecné životní úrovně i snadný přístup ke spotřebitelským úvěrům generují poptávku po alternativních luxusních potravinách, nejvíce cukrovinkách, pochutinách na bázi cereálií a rýže, ale i uzeninách. Důležitým faktorem v diverzifikaci spotřeby jsou v peruánských podmínkách rostoucí cesty do Evropy, mj. na základě nově zavedeného bezvízového styku, obdiv tamního životního stylu apod.

Jelikož se vláda snaží usnadňovat (mj. daňové) podmínky malým řemeslným pivovarům, rostou možnosti uplatnění minipivovarů, sladu, chmele a výhledově i specializovaných poradenských a expertních služeb. Preference peruánského spotřebitele ve vztahu k alkoholickým nápojům se mění. Trh s alkoholickými nápoji o hodnotě 5,2 mld. USD je stále atraktivní, je ale nutno nabídnout nové koncepty. V rámci tohoto trhu je očekáván meziroční růst 4,6 %. Peruánský spotřebitel akceptuje kvalitu za vyšší cenu nad kvantitou a roste jeho zájem vyzkoušet různé prémiové edice. Na trhu piva lze v posledních letech pozorovat nárůst produkce a spotřeby řemeslně vyráběných piv (cerveza artesanal), kde byl za rok 2016 vyprodukován milion litrů tohoto piva. 20 % prodaných piv za minulý rok byla prémiová piva z dovozu.

POLSKO

Dosud čeští výrobci příliš neprojevují zájem o polský trh v tomto segmentu, neboť se obávají nepřekonatelných překážek. Je to především otázka jednání a dohod s mezinárodními řetězci, nikoliv však na národní úrovni, ale v sídle jejich centrál. Určité pozitivní kroky se podařilo uskutečnit ve vztahu k síti prodejen Biedronka (portugalský řetězec J. Martens) a Lidl, kde se české potraviny objevují. Potravinářský sektor patří k nejdynamičtěji rostoucím odvětvím v Polsku. Pro české výrobce může být zajímavý zejména segment bio a ekologických potravin. Trh s organickými a zdravými potravinami v Polsku činí pouze 0,5 % celkového potravinářského trhu, avšak jeho hodnota se za posledních sedm let zvýšila o 300 % na více než 800 mil. PLN (4,96 mld. CZK) a stále vzrůstá s rostoucím povědomím spotřebitelů. Odhaduje se, že v roce 2019 bude hodnota trhu s ekologickými potravinami vyšší než 1 mld. PLN (6,2 mld. CZK). Trh s bio produkty v Polsku roste velmi dynamicky o 10–20 procent ročně a průměrný polský občan utrací na bio potraviny pouze 4,35 EUR ročně, zatímco obyvatel Evropské unie vynakládá na ekologické produkty desetkrát vyšší částku.

PORTUGALSKO

Odvětví tvoří tradiční a důležitou složku portugalské ekonomiky, která se stále více soustředí i na vývoz. Pokračující snaha o zvýšení jeho produktivity přináší příležitosti pro výrobce zemědělských strojů a náradí. Přestože je Portugalsko v řadě potravinových položek soběstačné, dovážet musí zejména obilniny a olejniny. V oblasti potravin jsou portugalští spotřebitelé převážně konzervativní a je nutná znalost lokálních specifik. Příležitosti se však nacházejí např. v oblasti prodeje pod privátními značkami řetězců. Prudký nárůst počtu turistů přináší nové příležitosti v oblasti potravin i nápojů, zejména piva. Stejně tak zažívají rozmach popularity dietní, funkční a jiné speciální potraviny. V oblasti potravinářství existuje možnost využít proniknutí na portugalský trh k otevření navazujících trhů v lusofonních zemích.

RUMUNSKO

Rostoucí poptávka po potravinách denní spotřeby (pečivo, masné a mléčné výrobky, ovoce, zelenina atd.) ve velkých městech. Přítomnost zahraničních investorů v potravinářském průmyslu a v zemědělství a s tím související modernizace a rozvoj výrobních kapacit. Zvyšuje se poptávka po nutričních přípravcích a nápojích.

Za konkrétní příležitosti pro české firmy považujeme možnosti dodávek potravinových výrobků a strojního vybavení do potravinářských výrobních a zpracovatelských závodů. V zemědělství mají perspektivu dodávky zemědělské techniky a technologií, zemědělských strojů, zařízení a zemědělských hnojiv. Konkrétně se do Rumunska dováží traktory, zemědělské nástavby. Výběrová řízení se objevují v oblasti vybavení vepřinů, drůbežáren a zavlažovacích technologií atd. Ministerstvo zemědělství vyčlenilo v letech 2015–2022 z fondu EU 145 mil. EUR na modernizaci zavlažovacích zařízení a na druhotnou infrastrukturu 430 mil. EUR.

RUSKO

I přes embargo na dovoz potravin z EU, které je stále v platnosti, se nabízí spolupráce v řadě oborů, jichž se sankce netýkají. Politika náhrady dovozu je v agrárně-potravinářském sektoru efektivní a Rusko již dosahuje kýžené soběstačnosti u základních druhů potravin. Deficit je stále v produkci mléka a kvalitních mléčných výrobků, ryb, hovězího masa, některých druhů ovoce a zeleniny. Všechny uvedené položky však zůstávají pod embargem. Rusko má nedostatek plemenných zvířat, genetického materiálu, sazenic a osiv, které jsou nezbytné k dalšímu rozvoji zemědělství. Ideální příležitosti jsou dodávky investičních celků pro živočišnou výrobu včetně financování, tj. výstavba farem, dodávky technologií, veterinárních přípravků, genetiky a živých zvířat, a to při splnění všech veterinárních požadavků. Z potravinářství je perspektivní oblastí nápojový průmysl a export zdravé výživy z České republiky. V kontextu modernizace domácího průmyslu přetrvává velký potenciál pro export zemědělských a potravinářských technologií a zařízení pro zpracování obilovin, olejnin, masa, mléka, zeleniny atd.

RWANDA

Zemědělství zaměstnává 90 % pracovní síly, avšak na HDP se podílí pouze jednou třetinou (zemědělské vývozy jsou však jedním z důležitých zdrojů deviz). Klíčovou prioritou vládního ekonomického programu Vize 2020 je snížit zaměstnanost v zemědělství o 10 % díky širšímu uplatnění mechanizace. Vláda usiluje o zvýšení produktivity sektoru pomocí investičních programů, směřujících jak k dosažení vyšší intenzifikace pěstování základních vývozních komodit (káva, čaj) pomocí aplikace hnojiv a využití strojového zařízení, tak k vyššímu podílu zpracování zemědělské produkce, což představuje zároveň příležitost pro dodavatele technologií pro potravinářský průmysl (např. 90 % balicího materiálu se do Rwandy dováží).

SAÚDSKÁ ARÁBIE

Saúdská Arábie je největším dovozcem potravin a zemědělských produktů v rámci zemí GCC. Populace v KSA je o 150 procent větší než u ostatních pěti států GCC (Spojené arabské emiráty, Kuvajt, Katar, Omán a Bahrajn). Počet obyvatel Saúdské Arábie se odhaduje na 31,7 milionu v roce 2017 a očekává se, že do roku 2025 dosáhne 40 milionů. To zcela jistě přispěje ke zvýšení poptávky po dovozu potravin, neboť Saúdská Arábie dováží 75 % potravin. Nejnovější dostupné údaje o obchodu OSN ukazují, že Saúdská Arábie dovezla v roce 2016 zemědělské a potravinářské produkty ve výši 14,8 miliardy USD, což je pokles o přibližně 23 % ve srovnání s rokem 2015. Obrovský pokles dovozu byl způsoben především nižšími cenami obilovin, kukuřice, pšenice, ječmene a rýže a nižšími cenami mléčných výrobků a drůbežího masa.

Saúdskoarabský trh je rostoucí trh se zvyšujícím se podílem vysoce hodnotných potravinářských výrobků. Hotová jídla (ready-to-eat meals) jsou náhradou za dříve hojně praktikovanou domácí stravu, fast foody a „take-away“ jsou stále oblíbenější u mladistvé saúdské populace (populace do 30 let představuje

v Saúdské Arábii 70 % obyvatel). Rostoucí počet náboženských poutníků přichází každý rok do Saúdské Arábie (přibližně 8 milionů poutníků v roce 2016), což vytváří poptávku po institucionálních stravovacích službách.

Sektor zpracování potravin se za posledních deset let rychle rozrostl. Podpora ze strany saúdské vlády zahrnuje přímé dotace na vybraná zařízení na výrobu potravin, nízké ceny pozemků k pronájmu, dlouhodobé bezúročné půjčky a bezcelní dovozy surovin. Vedle různých státních dotací byly hlavními faktory pro další růst tuzemského potravinářského průmyslu: zvýšená poptávka po balených potravinách, zvýšení příjmu na obyvatele, vysoký růst populace, mění se životní styl a způsob stravování. Tuzemské potravinářské výrobky jsou obecně považovány za kvalitní a konkurenceschopné. Mezi hlavní potraviny, které jsou místně zpracovány za použití dovážených surovin a přísad, patří chléb, mléčné výrobky, zpracované hovězí a drůbeží maso, mražená zelenina, džemy, bramborové lupínky, občerstvení, džusy, sušenky, arašídové máslo, koření, přísady do omáček, kečup, sušenky, cukrovinky, ovocné nápoje, ocet, těstoviny, med, čaj, konzervované fazole, vaření olej, máslo, majonéza, cereálie a zmrzlina.

SENEGAL

Senegalská vláda plánuje zvýšit domácí produkci obilovin z 2,1 mld. tun v roce 2013 na 3,1 mld. tun v roce 2018. Množství vyprodukovaného mléka by se mělo zvýšit z 260 mil. litrů v roce 2013 na 525 mil. litrů v roce 2018. Podíl zavlažovaných ploch vůči plochám, které je možné zavlažovat, by měl podle plánů vlády vzrůst z 46,3 % na 75,8 % mezi roky 2013 a 2018. Důraz je kladen na produkci a zpracování arašídů, realizaci 150–200 malých projektů pomoci rodinného zemědělství a 100–150 velkých projektů s vysokou přidanou hodnotou a chov dobytka. Objem nutných investic v oblasti zemědělství na základě Plánu prioritních činností je vládou odhadován na 261,8 mld. XOF (11 mld. CZK) v období 2014–2018. Senegal mnoho zemědělských produktů dováží. Tato situace je dána i nedostatečně rozvinutým potravinářským průmyslem a neadekvátními podmínkami pro skladování zboží, které se rychle kazí.

SLOVENSKO

Na Slovensku představují zahraniční potraviny až 60 % slovenské spotřeby. Tyto potraviny z ekonomicky vyspělejších zemí EU (např. Německo, Rakousko) jsou však kritizovány kvůli horší kvalitě stejných potravin na Slovensku než v domovských zemích. Potenciál pro export potravin z ČR na Slovensku nadále existuje. Příležitosti nabízí mléčné výrobky, uzeniny, maso a zpracované masné výrobky, cukrovinky, víno z hroznů, regionální piva, ovocné šťávy.

SLOVINSKO

Slovinsko od uzavření jediné továrny na výrobu cukru v r. 2006 nedisponuje vlastní výrobou a je proto netto dovozcem cukru.

SPOJENÉ ARABSKÉ EMIRÁTY

Predikce reálného hospodářského růstu ve výši 3,6 % ročně do roku 2020 spolu s predikcí růstu populace o cca 5 % ročně dává předpoklady k pokračování růstu spotřeby potravin, která vykazuje v posledních letech průměrný roční růst kolem 6 %. Vzhledem k omezeným kapacitám místní výroby (v současnosti SAE produkuje pouze 15 % své celkové spotřeby potravin) se dá předpokládat, že růst dovozu bude pokračovat nejméně ve výši 6 % ročně. Dovoz potravin v přepočtu na jednoho obyvatele patří v SAE mezi nejvyšší na světě. Souběžně s dovozem potravin rostou i investice do místního potravinářského průmyslu, jehož podíl na celkovém

průmyslu (vytvářejícím 15 % HDP) činí 31 %. Dochází k růstu spotřeby potravin zdravé výživy, což se mimo jiné projevilo i na výrazném nárůstu českého vývozu cereálií. Certifikace halál je zatím požadována pouze na masné výrobky, rozšíření tohoto standardu na ostatní potraviny a celý hodnotový řetězec je ve výhledu.

USPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ

USA jsou díky své zemědělské výrobě a následné potravinářské produkci v základních komoditách dlouhodobě soběstačné (cca 120 %). Jedná se o vysoce konkurenční trh, kde vybudování vlastní značky stojí enormní časové úsilí a nemalé finanční prostředky. Přesto jde o prostor, kde lze s produktem s příznivou cenou, příběhem či specifickou přidanou hodnotou. Koupěschopnost obyvatelstva a ochota zkusit nové věci ponechává prostor pro nové zboží.

V oblasti zemědělské prvovýroby je prostor pro vývoz rostlinných či živočišných komodit relativně omezený, a to zejména vzhledem k uvedené soběstačnosti, geografické vzdálenosti i ochraně místního trhu. ČR v současné době není schválena pro vývoz masa, v roce 2017 však byla zahájena procedura pro povolení vývozu hovězího masa a masných výrobků (u vepřového masa bude situace složitější kvůli nedávnému výskytu afrického moru prasat v ČR). Z rostlinných komodit je stále prostor pro uplatnění českého chmele a sladu jako základních surovin pro vaření piva – trend růstu výstavu piva z malých a řemeslných pivovarů je stále rostoucí na úkor konvenčních značek. S tím jsou spojeny i technologie a kvasnice pro pivovarnictví či dodávky minipivovarů do restaurací tzv. na klíč. Je však třeba zohlednit trend snižování spotřeby piva u amerických konzumentů, nová značka tak musí uspět na úkor stávající konkurence.

Americkému zemědělství se v posledních letech daří, produkce roste a podpora z veřejných prostředků se očekává na obdobné úrovni i s novým rozpočtovým výhledem do roku 2027. To vytváří příznivé podmínky pro investice a nákup nové techniky. I v tomto segmentu je v USA vysoká konkurence s převažující domácí výrobou, nicméně pro traktory s nižším výkonem a stroje na zpracování půdy se rýsuje příležitost v segmentu ekologického zemědělství, které je na vzestupu a rozlohy farem se blíží stavu v ČR. Poptávka je i po technologiích na přesné zemědělství (např. zavlažovací systémy).

Ceny potravin v USA již druhým rokem spíše stagnují, vzhledem k vysoké konkurenci se nabízí prostor pro vývoz spíše u specialit. Roste trend zdravé výživy s poptávkou lehce stravitelných potravin, s nízkým obsahem tuku, cukru či lepku (včetně bezlepkového piva). Rovněž označení Organic, GMO-free nebo Hormone-free zvyšuje atraktivitu pro spotřebitele – spotřeba produktů ekologického zemědělství roste až 14% tempem (roční obrat ve výši cca 40 mld. USD). Na vzestupu je elektronický obchod s potravinami, do kterého vstupují i velcí technologičtí hráči (akvizice řetězce WholeFoods společností Amazon). Rozšiřování německých diskontů Aldi a Lidl dává šanci využít dodávek v Evropě jako referenci pro uplatnění na US trhu. Řada řetězců využívá produktovou linii privátních značek, kde není nutné budovat vlastní značku. Trh s potravinovými doplňky a vitamíny dosáhl 35 mld. USD v loňském roce, kvůli zájmu Američanů o rychlá řešení a zdravý životní styl dále poroste. Totéž platí i pro energetické nápoje. Díky kvalitě, tradici a vzpomínkám amerických turistů existuje potenciál pro vývoz českého piva, překážkou růstu vývozu je však absence dostatečných finančních prostředků na masivní marketingovou podporu, kterou využívají tradiční značky ze západní Evropy.

SRBSKO

Potenciál v zemědělství se nadále spatřuje především v genetickém materiálu pro chov hovězího, ale i vepřového dobytka a v rybářství. Je předpoklad, že poroste zájem o inseminační dávky z ČR a lze očekávat i růst poptávky po vybavení pro chov a zemědělskou produkci obecně.

V souvislosti s předvstupními fondy jako je IPARD, který umožňuje čerpat dotace na nákup zemědělské mechanizace (zejména traktorů), lze očekávat růst v tomto segmentu.

SRÍ LANKA

Zemědělství a zpracování potravin patří mezi vysoce dotované oblasti srílanské ekonomiky. V případě Srí Lanky existuje poptávka po technologiích v potravinářském průmyslu (který roste rychlostí 8 % ročně), např. na zpracování cukrové třtiny, které musí Srí Lanka dosud 95 % dovážet z Indie. Ostrov hodlá snížit svoji závislost na dovozu cukru a dosáhnout plného pokrytí své potřeby domácí produkcí, což by vládě ušetřilo až 24 mil. USD ročně, které platí Indii za dodávky cukru. United Nations World Food Programme (WFP) společně s vládou spustili v únoru 2017 „National Strategic Review on Food Security and Nutrition – Towards Zero“. WFP a vláda plánují rozšíření potravinových programů zaměřených na podporu farmářů a venkovských komunit. Zpráva OSN ze září 2017 uvádí, že nejhorší sucho za posledních 40 let, které postihlo 1,9 milionu lidí v 17 okresech, způsobilo, že se více než 300 tis. rodin na Srí Lance stalo nezajištěných potravinami. Kvůli loňským květnovým povodním a pokračujícímu suchu byla sklizeň rýže v roce 2017 nejnižší za posledních deset let.

SÝRIE

Organizace OSN pro výživu a zemědělství odhaduje, že obnova zemědělské výroby v Sýrii si vyžádá investice ve výši přibližně 11 mld. USD v následujících 3 letech. Sedmiletý válečný konflikt se negativně projevil na celé infrastruktuře – byly zničeny sklady zemědělských surovin, zemědělská technika (traktory, secí, sklízecí, půdozpracující stroje), veterinární kliniky, zpracovatelské závody, zavlažovací systémy, studny atd. Syrské zemědělství je aktuálně zasaženo značným nedostatkem umělých hnojiv určených pro obiloviny. Dále se poptává zařízení masného průmyslu, mlékáren, stroje pro průmyslovou výrobu potravin, plnicí, balící a etiketovací linky, genetický materiál pro chov hospodářských zvířat a sladkovodních ryb.

ŠPANĚLSKO

V daném sektoru lze v posledních letech ve Španělsku (podobně jako na jiných EU trzích) vysledovat výrazný trend směrem ke zdravé výživě, biovýrobkům, výrobkům odpovídajícím různým speciálním dietám (např. alergií), alternativní výživě apod. Španělsko je co do počtu certifikovaných ekologických potravin druhou nejvýznamnější zemí EU, v posledních třech letech zaznamenalo největší meziroční nárůst mladých konzumentů (+ 42 %) v oblasti biopotravin. Španělsko zároveň samo patří mezi lídry ve výrobě těchto potravin – je deváté na světě. Největší šanci pro uplatnění tudíž mají výrobky, jež nabízí v něčem přidanou hodnotu: např. novou příchut u dietních potravin jako bezlepkové sušenky či müsli, speciální řady pro děti, „zdravější“ či vegetariánské verze tradičních výrobků apod. Dle posledních studií je Španělsko jednou z hlavních zemí, kde probíhá výzkum nových typů bezlepkových potravin, v rytmu uvádění nových bezlepkových výrobků na trh je Španělsko třetí na světě. V posledních pěti letech se ve Španělsku zdvojnásobil počet vegetariánských restaurací, v roce 2020 by se hodnota trhu s vegetariánskými produkty měla vyšplhat na 5 mil. EUR. 10 % španělských žen jsou vegetariánky, do roku 2025 se předpokládá skokový růst poptávky po potravinách vyrobených z alternativních látek (tofu, rýže, seitán apod.).

ŠVÝCARSKO

Švýcarské zemědělství je mimořádně štědře dotovaným hospodářským segmentem. I pro příští roky se počítá s vysokými přímými platbami subvencí producentům. Pro české exportéry se nabízí prostor kromě dodávek zemědělských strojů i u tradičních a vysoce kvalitních zemědělských komodit, především chmele.

TÁDŽIKISTÁN

Rozvoji zemědělské výroby je věnována stále větší pozornost. Implementace programu rozvoje chovu čistokrevného dobytka na období 2016–2020 počítá se zvyšováním počtu chovných zvířat, zlepšováním kvality genofondu hovězího dobytka, zvyšováním produktivity při výrobě základních výstupů živočišné výroby, zejména mléka s využitím nových technologií. V rostlinné výrobě lze pozorovat snahu o zkvalitnění sběru a zpracování ovoce. Je snaha rovněž o zvýšení přidané hodnoty u potravinářských výrobků, což je vidět např. ve výrobě kvalitních ovocných šťáv a džusů z místních surovin. Vhodnou platformu pro rozvoj zemědělského a potravinářského průmyslu v Tádžikistánu vytvářejí svobodné ekonomické zóny poskytující řadu daňových úlev a jiných výhod investorům do uvedeného odvětví. Mezi nejvýznamnější lze zařadit svobodné zóny Sughd, Daugara, Iškošim a Panč.

TANZÁNIE

Nejdůležitější sektor ekonomiky, který vytváří čtvrtinu HDP země, zajišťuje 85 % vývozu a zaměstnává 80 % pracovní síly; vláda vydává na rozvoj zemědělství 7 % svého rozpočtu; růst sektoru je dán zejména produkcí základních komodit (kukuřice, kasava). Předpokládá se intenzifikace pěstování základních komodit pomocí jak aplikace hnojiv a použití strojového zařízení, tak v případě zpracování potravinářské produkce, mlékárenství a nápojů. Vládní strategie rozvoje zemědělství zdůrazňuje nutnost zavedení mechanizace do zemědělství, jako nezbytné podmínky pro zvýšení výkonosti zemědělství. Investoři jsou vyzýváni k budování strojně traktorových stanic, které by byly schopny za úplatu nabízet potřebnou techniku pro potřeby tanzanských farmářů. Nabídka technologií musí počítat se specifickými potřebami tanzanského zemědělství, které se často potýká s obdobím sucha.

THAJSKO

Thajsko patří mezi tradiční odběratele sušeného mléka. Vzhledem k měnícím se spotřebním vzorcům domácností je možné očekávat nárůst spotřeby dalších mlékárenských výrobků (jogurty, sýry, mléčné nápoje). V zemi dále roste spotřeba masných výrobků a potřeba zajistit dostatečně stabilní dodávky jak zpracovaného masa, tak zajištění vlastních (domácích) chovů. Roste poptávka po obilovinách v důsledku stoupající spotřeby pečiva. Existuje prostor pro uplatnění našich zemědělsko-zpracovatelských a potravinářských technologií a zařízení.

TCHAJ-WAN

Tchaj-wan má jeden z nejvyšších podílů co se týče výdajů na obyvatele v severovýchodní Asii v potravinářství. Nicméně tamější obyvatelstvo disponuje poměrně vysokými disponibilními příjmy a má k dispozici celkem širokou škálu zdravých, kvalitních a prémiových potravin a nápojů. Tchajwanský obchod v agrárním sektoru se nachází ve výrazném deficitu. Nejvýznamnějším dovozním artiklem v roce 2016 byly lihoviny/likéry, sója a olejnatá semena, kukuřice, následované skotem (mražené a čerstvé maso), pšenicí, čerstvými jablky, tabákovými výrobky, sušeným mlékem a bavlnou. Dovoz EU AGRI výrobků se odhaduje na pouze 13 %, tedy 1,85 mld. USD. Evropané / čeští exportéři mají tedy příležitost využít této „díry na trhu“ a expandovat na tchajwanský trh, kde dominují (v určitých oblastech) USA, Austrálie a Nový Zéland.

Pro české exportéry se nachází příležitosti ve vývozu vína. Konzumace vína na Tchaj-wanu od roku 2010 stoupá v průměru o 8,6 % ročně. Kromě toho, od roku 2010, kdy byla podepsána dohoda o hospodářské spolupráci mezi ČLR a Tchaj-wanem, se Tchaj-wan stal odrazovým můstkem pro řadu zahraničních producentů, kteří chtějí podnikat v ČLR a v asijsko-pacifickém regionu. Mezi populární odrůdy

ke konzumaci se řadí Burgundy, Bordeaux, Côtes du Rhône a šampaňské – 89 % prodaného vína je červené. Dalším potencionálním vývozním artiklem pro české exportéry může být pivo.

Aspekty trhu a hlavní hybná síla: zvyšující se zájem o zdravé a „funkční“ potraviny, stárnutí populace, zdraví uvědomělí spotřebitelé, jenž tlačí na inovaci produktů a bezpečnost potravin. Typický tchajwanský importér / agent má obvykle široké portfolio, a nikoli jen jednu produktovou řadu. Aby bylo možné uspokojit rostoucí poptávku tchajwanských spotřebitelů, dovozci neustále hledají nové produkty a nové značky produktů. V případě nových produktů je však důležité podpořit prodej reklamou a propagačními materiály pro vytvoření povědomí o značce mezi zákazníky.

Příležitosti pro české firmy: inovativní technologie – biotechnologie; dodávky traktorů či dodávky zemědělské techniky.

TUNISKO

Zemědělský a potravinářský průmysl zajišťuje 15 % pracovních příležitostí v regionech. Spotřeba potravin v Tunisku neustále roste, potravinářské výroby jsou však neefektivní a vyžadují zásadní modernizace v oblasti plnicích a balicích linek. Současně se nedostává kapitál, a proto se otevírají příležitosti v oblasti jak technologické, tak i investiční modernizace potravinářských výrobníků. Vysoce efektivní oblastí možné kooperace je společné zpracování potravin, jako je plnění olivového oleje, zpracování datlí a jejich derivátů, zpracování pomerančů na dřeně a džemy, zejména dětské výživy jsou vysoce perspektivní vzhledem k nezvládnutí sterilizačního procesu. To platí i pro technologickou a investiční spolupráci v oblasti mlékařské výroby, sušeného mléka v kojenecké kvalitě jakož i exportní možnosti mléčného a jatečného skotu.

TURECKO

Turecko je soběstačné ve všech základních zemědělských produktech (obiloviny, ovoce, zelenina, cukrová řepa, olejniny), část produkce se vyváží. Turecko je potravinářským gigantem. V dodávkách většiny produktů je soběstačné. Na potravinářském trhu se mohou uplatnit i výrobky pro bezlepkovou dietu (nejdou tak běžně dostupné, jak je tomu v Evropě). Dále tu dochází k růstu trhu tzv. zdravých potravin, např. poptávka po cereálních výrobcích je silná. Domácí producenti hovězího masa nestačí saturovat rostoucí domácí poptávku, což vede trvale k nárůstu cen komodity. Vývoz skotu všeho druhu (jalovice, býci na výkrm i porážku) z ČR rychle roste od roku 2015 po odstranění některých veterinárních překážek (v roce 2017 dosáhl 956 mil. CZK) a v souvislosti s uvolněním možnosti obchodu s výkrmnými býky v dubnu 2018 lze očekávat další růst. Turecko je největším dovozcem v Evropě. Prostor pro české producenty existuje i v oblasti veterinárních léčiv, vakcinací, krmných směsí a produktů či služeb souvisejících s podporou domácího chovu (inseminační dávky a poradenství, technologie pro ustájení dobytka, stroje na přípravu krmiva, premixy a vitamíny).

Živočišná výroba se zaměřuje hlavně na kozy a ovce. Exportní příležitosti, při správné akvizici, představují také potravinářské technologie v oblasti zařízení pro mlékárny, pekárny a jatka, konzervárny, mražené potraviny a „ready-to-eat meals“. Turecké firmy nyní projevují zájem o dodávky cereálií a energetických tyčinek, což jsou výrobky, které na místním trhu ještě nejsou tak hojně zastoupeny jako v ČR.

UGANDA

Zemědělství je základním sektorem ekonomiky, zaměstnává 80 % pracovní síly, avšak na HDP se podílí pouze jednou čtvrtinou. Používané metody jsou překážkou růstu produktivity práce v sektoru. Přitom má ugandské zemědělství podle zpracovaných studií potenciál uživit 200 mil. populaci (ugandské

zemědělství má v rámci Afriky největší růstový potenciál). Vláda proto navýšila pro rok 2018 výdaje na podporu zemědělství o 60 % s tím, že finanční podpora rozvoje zemědělství zůstává vládní prioritou i v příštích letech. Rozvoj zemědělství tak představuje exportní příležitosti. Kromě toho Národní plán rozvoje stanovil nárůst exportu ze 1,3 miliardy USD v roce 2014 na 4 miliardy USD do roku 2020. Tohoto nárůstu má být dosaženo vyšším podílem zpracování domácí zemědělské produkce, což s sebou přinese nárůst zájmu o dovoz potravinářských technologií.

UKRAJINA

Jedná se o významný a velmi perspektivní sektor ekonomiky se 14 % podílem na HDP a s významným exportem (zemědělský export dosahuje 15,5 mld. USD, tj. 42,5 % z celkového exportu). Nové investice směřují do výroby drůbežího a vepřového masa, do rostlinné výroby, do mlékárenství apod. Dobré exportní příležitosti existují u zařízení potravinářského sektoru, u zemědělské techniky a technologií, u potravin v oblasti zdravé výživy a různých delikates (sušené maso, sýry). Tyto možnosti jsou nicméně omezeny nízkou kupní silou obyvatelstva, která zůstane v nejbližším období na současné úrovni. Příležitosti pro české potravinářské výrobky jsou zejména ve větších městech, jako je Kyjev, Oděsa, Dnipro. V návaznosti na poptávku místního zemědělství rozšiřují svoji přítomnost na trhu výrobci zařízení pro zpracování půdy a rostlinnou výrobu, chov zvířat a související technologie.

UZBEKISTÁN

Rozvoji zemědělské výroby a potravinářskému průmyslu vláda věnuje stále větší pozornost. Je patrná tendence zvyšování produktivity při výrobě základních výstupů živočišné výroby s využitím nových technologií a rovněž formou zlepšování kvality genofondu hovězího dobytka. Nynější program strukturálních reforem, modernizace a diverzifikace zemědělské výroby si kromě jiného klade za cíl i zvýšení stavu hovězího dobytka na 20 mil. kusů, čemuž by měla odpovídat roční produkce mléka 12 mil. tun. V rostlinné výrobě vývoj směřuje ke zkvalitňování sběru a zpracování ovoce a zeleniny. V souladu s plánem rozvoje potravinářského průmyslu na období 2016–2020 probíhá postupná modernizace potravinářských podniků s cílem zvyšování přidané hodnoty jejich produkce, což je vidět např. v pekařském průmyslu, ve výrobě masných výrobků, zavařenin, kvalitních ovocných šťáv a džusů. Existuje zde proto značný potenciál růstu vývozu potravinářských technologií, a to zejména zařízení pro pekárny, masokombináty, sodovkárny a technologie pro skladování potravin.

VELKÁ BRITÁNIE

Potravinářský sektor (zemědělství, výroba a prodej potravin a nápojů) je největším výrobním sektorem v UK s obratem 97,3 mld. GBP. Země je nicméně závislá na importu (51 % všech potravin), jehož nevyznamnějšími artikly jsou ovoce a zelenina, maso a nápoje. V potravinářském sektoru zejména dovoz českého piva nadále skýtá značný potenciál pro stále více rozmanitou českou pivní scénu – zatímco velké české značky svůj potenciál průběžně naplňují, je zde stále značný prostor pro malé a střední české pivovary s exportním potenciálem (tj. ty které mají potřebnou exportní kapacitu, trvanlivost piva, přičemž však stále vaří pivo tradičním způsobem s vícermutovým vařením a dvoufázovým kvašením). Sem patří jak tradiční regionální pivovary, tak nově vzniklé tzv. craft provozy. V kurzu je kromě tradičního ležáku plzeňského stylu i ležák tmavý/polotmavý, dále i svrchně kvašená piva včetně například piva pšeničného, nebo piva typu belgický Saison. Roste také poptávka po vysoce kvalitních pivech, prémiových ležácích a výrobcích malých či „boutique“ producentů. Čím větší odlišnost od mainstreamu, tím lépe. V tomto

ranku např. roste mezi mladými lidmi v Británii obliba piv míchaných s destiláty. Z dalších potravinářských oblastí je v UK potenciál pro navýšení tržního podílu moravských vín, destilátů a v sektoru sladu (pro výrobu destilátů). Spotřeba alkoholu za posledních pět let postupně klesala, ale v roce 2018 se očekává mírný nárůst. Roste také poptávka po zdravých, veganských, bezlepkových (gluten free) a jiných „free from...“ potravinách a výrobcích z ekologického zemědělství (organic), i po lowcarbon a eticky vyráběných potravinách. České firmy však musejí mít na paměti, že Británie vyžaduje moderní marketing a potenciální britští partneři očekávají aktivní přístup z české strany včetně spoluinvestic do společného úsilí dostat novou značku na trh.

VIETNAM

Zemědělství zaměstnává 40 % obyvatel, modernizace a mechanizace zemědělství je jednou z priorit země. Je zde poptávka po technologiích pro zpracování cukrové třtiny (mlýnice, energetické jednotky) a chemikáliích pro výrobu cukru. Další perspektivní položkou jsou technologie pro ustájení skotu a prasat nebo zavlažovací systémy. Vietnam ročně dováží mléko a mléčné výrobky za 1 mld. USD. Z mléčných výrobků je perspektiva vývozu sušeného mléka a syrovátky a dále se objevují poptávky po českém ovoci. Potravinářské výrobky podléhají přísným schvalovacím procesům. ČR je na seznamu schválených zemí k dovozu potravin rostlinného původu, ale každá jednotlivá položka musí projít dodatečným schválením ministerstva zemědělství (Department of Plant Protection). Další významnou dovozní položkou Vietnamu je hnojivo a krmivo pro zvířata. Většinu potravinářských komodit Vietnam vyváží v nezpracované podobě, proto vláda hledá možnosti k produkci potravinářských výrobků s vyšší přidanou hodnotou. V zemi existuje poptávka po konzervárnách, linkách na zpracování masa, ryb a koryšů, je zájem o související balicí stroje a v neposlední řadě stále trvá poptávka po pivovarech. V zemi existují stovky malých pivovarů i několik velkých včetně zahraničních investic. Spotřeba piva neustále roste s ročním přírůstkem 6,5 %, Vietnam je v růstu spotřeby piva na prvním místě v jihovýchodní Asii. Existuje již probíhající vývoz českých pivovarnických technologií do Vietnamu, ale lze očekávat další nárůst tohoto vývozu.

ZAMBIE

Zambie má rozsáhlé plochy dosud neobdělané zemědělské půdy, značné zdroje podzemní vody a příznivé klima. Problém zambijského zemědělství je v jeho jednostranné orientaci na pěstování kukuřice a dále se toto odvětví potýká s obrovským technickým poddimenzováním.

Diverzifikace a intenzifikace zemědělství a přechod od samozásobitelství k modernějším metodám pěstování plodin a chovu zvířat zůstane dlouhodobě základní prioritou strategie rozvoje Zambijské republiky. Zpracování surovin a výroba potravin bude i nadále jedním z hlavních cílů vlády. S růstem zambijského zemědělství souvisí i rychle stoupající poptávka po zemědělské technice. Obdobně se vyvíjí poptávka po strojích a nářadí pro zemědělství, zavlažovacích systémech a průmyslových hnojivech.

Vysoký potenciál existuje v chovatelském sektoru, konkrétně v oblasti umělé inseminace hospodářských zvířat. Díky kvalitnímu českému referenčnímu projektu je zde další prostor pro dodávky české laboratorní techniky a dalšího přístrojového vybavení a spotřebního materiálu spojeného s umělou inseminací dobytka. Další perspektivní oblastí je průmyslový chov a následné zpracování sladkovodních ryb.

ZEMĚDĚLSKÝ A POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL

Konkrétní příležitosti	Země
CPA 74.90.1 – Odborné a technické podpůrné a poradenské služby	Peru
HS 0102 – Živý hovězí dobytek	Bulharsko, Ghana, Chorvatsko, Kazachstán, Rusko, Saúdská Arábie, Tádžikistán, Uzbekistán
HS 0103 – Živý vepřový dobytek	Filipíny
HS 0105 – Drůbež	Ghana, Indie, Senegal, Thajsko
HS 0106 – Ost. živá zvířata	Gruzie, Senegal
HS 0201 – Maso hovězí, čerstvé, chlazené	Německo, Rumunsko, Saúdská Arábie
HS 0202 – Maso hovězí, zmrazené	Německo, Saúdská Arábie
HS 0203 – Vepřové maso, čerstvé, chlazené nebo zmrazené	Japonsko, Rumunsko
HS 0207 – Maso a jedlé droby z drůbeže, čerstvé, chlazené nebo mrazené	Rumunsko, Rumunsko, Saúdská Arábie
HS 0208 – Maso a droby jedlé, čerstvé, chlazené nebo zmrazené	Hongkong, Velká Británie
HS 0401 – Mléko, smetana nezahuštěná, neslazená	Belgie, Bulharsko, Filipíny, Hongkong, Chorvatsko, Irák, Myanmar, Německo, Palestina, Rumunsko, Saúdská Arábie, Tchaj-wan, Vietnam
HS 0402 – Mléko a smetana, zahuštěné nebo slazené	Alžírsko, Bangladéš, Brazílie, Brazílie, Bulharsko, Čína, Ghana, Hongkong, Chorvatsko, Irák, Japonsko, Jižní Súdán, Kambodža, Katar, Korejská republika, Kuvajt, Libanon, Myanmar, Nigérie, Palestina, Rumunsko, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty, Thajsko, Tchaj-wan, Tunisko, Vietnam
HS 0403 – Podmáslí, kyselé mléko a smetana, jogurt, kefir aj.	Egypt, Etiopie, Ghana, Myanmar, Polsko, Rumunsko, Rumunsko, Tchaj-wan, Vietnam
HS 0404 – Syrovátka; výrobky sestávající z přírodních složek mléka, též slazené	Bangladéš, Brazílie, Brazílie, Čína, Hongkong, Kambodža, Katar, Kolumbie, Korejská republika, Kuvajt, Libanon, Malajsie, Myanmar, Palestina, Polsko, Rumunsko, Sýrie, Thajsko, Tchaj-wan, Vietnam
HS 0405 – Máslo a jiné tuky a oleje získané z mléka	Palestina, Polsko
HS 0406 – Sýry a tvaroh	Izrael, Katar, Kuvajt, Libanon, Palestina, Polsko, Rumunsko, Řecko, Saúdská Arábie, Slovensko, Spojené arabské emiráty, Tunisko
HS 0407 – Ptačí vejce, ve skořápce, čerstvá, konzervovaná nebo vařená	Irák, Rusko
HS 0410 – Jedlé produkty živočišného původu, jinde neuved.	Estonsko, Portugalsko, Švýcarsko, Ukrajina

ZEMĚDĚLSKÝ A POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL

Konkrétní příležitosti	Země
HS 0510 – Ambra šedá, kastoreum, cibet a pižmo; žluč, žlázy aj.	Brazílie, Litva, Srbsko, Vietnam
HS 0511 – Býčí sperma	Brazílie
HS 0710 – Zelenina vařená, zmrazená	Katar, Kuvajt
HS 0712 – Zelenina sušená, drcená v prášku	Katar, Kuvajt
HS 0811 – Ovoce a ořechy, též vařené ve vodě nebo v páře, zmrazené, slazené	Katar, Kuvajt
HS 0813 – Ovoce, sušené, jiné než čísel 0801 až 0806; směsi sušeného ovoce nebo ořechů	Katar, Kuvajt
HS 0901 – Káva též pražená nebo bez kofeinu	Írán
HS 1001 – Pšenice a sourež	Egypt, Saúdská Arábie
HS 1002 – Žito	Španělsko
HS 1003 – Ječmen	Albánie, Alžírsko, Brazílie, Brazílie, Nový Zéland, Saúdská Arábie, Thajsko
HS 1004 – Oves	Alžírsko, Egypt, Indie, Nizozemsko, Nový Zéland
HS 1005 – Kukuřice	Saúdská Arábie
HS 1008 – Pohanka, proso, lesknice kanárská, obilí, ost.	Austrálie, Estonsko, Indie, Pákistán, Saúdská Arábie, Španělsko, Velká Británie
HS 10511 – Dětské přesnídávky	Katar, Kuvajt
HS 1102 – Obilné mouky mimo pšeničné	Španělsko
HS 1104 – Zrna obilná jinak zpracovaná (ne rýže) klíčky	Japonsko, Polsko
HS 1105 – Mouka, krupice, prášek, vločky, granule a pelety z brambor	Palestina
HS 1106 – Mouka, krupice z luštěnin, manioku ap.	Indie, Nizozemsko, Pákistán, Švýcarsko, Ukrajina, Velká Británie
HS 1107 – Slad, též pražený	Island, Angola, Ázerbájdžán, Brazílie, Brazílie, Etiopie, Itálie, Izrael, Japonsko, Kambodža, Kazachstán, Libanon, Lotyšsko, Mongolsko, Mosambik, Nigérie, Pákistán, Palestina, Peru, Španělsko, USA, Vietnam, Zambie
HS 1109 – Pšeničný lepek, též sušený	Alžírsko, Brazílie, Brazílie, Filipíny, Indie, Nizozemsko, Pákistán, Portugalsko, Spojené arabské emiráty, Španělsko
HS 1204 – Semena lněná i drcená	Irsko
HS 1205 – Semena řepky nebo řepky olejky, též drcená	Irsko, Portugalsko, Thajsko

ZEMĚDĚLSKÝ A POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL

Konkrétní příležitosti	Země
HS 1207 – Ost. olejnatá semena a olejnaté plody, též drcené	Alžírsko, Indie, Irsko, Kazachstán, Moldavsko, Nizozemsko, Nový Zéland, Palestina, Polsko, Portugalsko, Španělsko, Velká Británie
HS 1209 – Semena, plody výtrusy k výsevu	Írán
HS 1210 – Chmelové šišťice, čerstvé, sušené ap.; lupulin	Angola, Brazílie, Čína, Estonsko, Indie, Island, Japonsko, Libanon, Litva, Moldavsko, Mosambik, Norsko, Palestina, Peru, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Švýcarsko, USA, Vietnam, Zambie
HS 1213 – Obilná sláma a plevy, nezpracované, pořezané, lisované aj.	Filipíny, Slovinsko
HS 1214 – Tuřín, krmná řepa, jiné krmné kořeny, seno, vojtěška ap. pícniny	Albánie, Alžírsko, Slovinsko
HS 1302 – Rostlinné šťávy a výtažky; pektinové látky a ost. slizy z rostlin ap.	Kypr, Litva, Senegal, Slovinsko
HS 1503 – Stearin, olein z vepřového sádla, oleostearin aj.	Belgie, Portugalsko
HS 1505 – Tuk z ovčí vlny a tukové látky, z něj lanolin	Alžírsko, Pákistán
HS 1512 – Slunečnicový, světlicový nebo bavlníkový olej a jejich frakce	Palestina, Rumunsko
HS 1514 – Řepkový nebo hořčičný olej a jejich frakce chemicky neupravené	Alžírsko, Egypt, Filipíny, Gruzie, Írán, Izrael, Myanmar, Palestina, Peru, Thajsko
HS 1517 – Margarín; jedlé směsi ze živ. nebo rostl. tuků, olejů, frakcí	Palestina
HS 1522 – Degras; zbytky po zpracování tuků, vosků	Nizozemsko, Thajsko
HS 1601 – Uzenky, salámy a podobné výrobky z masa, drobů nebo krve atd.	Etiopie, Ghana, Hongkong, Nizozemsko, Peru, Polsko, Rumunsko, Řecko, Senegal, Slovensko
HS 1602 – Jiné přípravky a konzervy z masa, drobů nebo krve	Etiopie, Ghana, Hongkong, Japonsko, Jižní Súdán, Kazachstán, Kypr
HS 1701 – Třtinový nebo řepný cukr a chemicky čistá sacharóza, v pev. stavu	Čína, Estonsko, Ghana, Itálie, Izrael, Libanon, Myanmar, Nigérie, Palestina, Saúdská Arábie, Slovinsko, Spojené arabské emiráty, Srí Lanka, Tádžikistán, Tunisko
HS 1702 – Ost. cukry, včetně chemicky čisté laktózy, maltózy, glukózy a fruktózy; cukerné sirupy	Irsko, Tunisko
HS 1704 – Cukrovinky (včetně bílé čokolády), neobsahující kakao	Hongkong, Island, Izrael, Kolumbie, Kypr, Malajsie, Nigérie, Peru, Řecko, Saúdská Arábie, Senegal, Slovensko, Spojené arabské emiráty, Tchaj-wan, Lucembursko
HS 1710 – Cukr řepný	Kazachstán

ZEMĚDĚLSKÝ A POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL

Konkrétní příležitosti	Země
HS 1806 - Čokoláda a ost. potravinové přípravky obsahující kakao	Island, Izrael, Japonsko, Katar, Kuvajt, Kypr, Malajsie, Palestina, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty, Lucembursko
HS 1901 - Sladový výtažek; potravinové přípravky z mouky, krupice, škrobu aj.	Čína, Malajsie, Lucembursko
HS 1902 - Těstoviny, též vařené nebo nadívané	Hongkong, Jižní Súdán
HS 1904 - Výrobky z obilovin získané bobtnáním nebo pražením	Čína, Izrael, Kolumbie, Malajsie, Spojené arabské emiráty, Lucembursko
HS 1905 - Pekařské zboží, jemné nebo trvanlivé pečivo, též obsahující kakao	Austrálie, Bulharsko, Island, Izrael, Jižní Súdán, Korejská republika, Kypr, Malajsie, Palestina, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty
HS 2004 - Zelenina ost., konzervovaná	Jižní Súdán
HS 2007 - Džemy, ovocná želé, marmelády, ovocné nebo ořechové protlaky nebo pasty, slazené	Izrael, Palestina
HS 2009 - Ovocné šťávy a zeleninové šťávy, nezkašené a bez alkoholu, slazené	Palestina, Řecko, Slovensko
HS 2101 - Výtažky, esence a koncentráty z kávy, čaje nebo maté a přípravky na bázi těchto výrobků	Chorvatsko, Malajsie
HS 2102 - Droždí aj. mikroorganismy, prášky do pečiva	Malajsie
HS 2103 - Omáčky a přípravky pro omáčky; směsi koření a přísad pro ochucení	Katar, Kuvajt, Kypr, Malajsie, Moldavsko, Mongolsko, Rumunsko
HS 2104 - Polévky a bujóny a přípravky pro polévky a bujóny; homogenizované směsi potravinových přípravků	Katar, Kuvajt, Kypr, Malajsie, Moldavsko, Mongolsko, Palestina, Tchaj-wan
HS 2106 - Potravinové přípravky, jinde neuved.	Čína, Irsko, Kazachstán, Kypr, Lotyšsko, Malajsie, Moldavsko, Mongolsko, Tchaj-wan
HS 2201 - Voda, včetně přírodních nebo umělých minerálních vod a sodovek, neslazená	Čína, Hongkong, Kolumbie, Korejská republika, Libanon, Lotyšsko, Myanmar, Polsko, Spojené arabské emiráty
HS 2202 - Voda, včetně minerálních vod a sodovek, slazená aj. nápoje	Chorvatsko, Korejská republika, Palestina, Polsko, Rumunsko, Tunisko, USA, Lucembursko
HS 2203 - Pivo ze sladu	Austrálie, Brazílie, Bulharsko, Čína, Ghana, Hongkong, Chile, Chorvatsko, Indie, Irsko, Itálie, Izrael, Japonsko, Kanada, Kazachstán, Kolumbie, Korejská republika, Kuba, Lotyšsko, Malajsie, Moldavsko, Mongolsko, Myanmar, Německo, Norsko, Nový Zéland, Peru, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Rusko, Řecko, Slovensko, Srbsko, Tchaj-wan, USA, Velká Británie, Vietnam, Zambie, Brazílie, Island, Kambodža

ZEMĚDĚLSKÝ A POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL

Konkrétní příležitosti	Země
HS 2204 - Víno z čerstvých hroznů, včetně vína obohaceného alkoholem; vinný mošt jiný než čísla 2009	Čína, Hongkong, Japonsko, Korejská republika, Moldavsko, Polsko, Řecko, Slovensko, Tchaj-wan, Lucembursko
HS 2208 - Ethylalkohol nedenat pod 80% destiláty likéry	Izrael, Polsko
HS 2209 - Stolní ocet a jeho náhražky získané z kyseliny octové	Alžírsko, Filipíny, Gruzie, Indie, Pákistán, Senegal, Spojené arabské emiráty
HS 2301 - Moučka ap. z masa, drobů ryb ap. nepoživatelné	Německo
HS 2302 - Otruby, vedlejší mlýnské produkty a jiné zbytky	Egypt, Filipíny, Německo, Palestina, Spojené arabské emiráty
HS 2303 - Škrobárenské zbytky, řepné řízky, bagasa aj. cukrovarnické, pivovarnické a lihovarnické odpady	Alžírsko, Austrálie, Gruzie, Litva, Nový Zéland, Peru, Spojené arabské emiráty, Thajsko
HS 2304 - Pokrutiny, odpad po extrahování sojového oleje	Uzbekistán
HS 2306 - Pokrutiny aj. pevné zbytky, rozdrčené nebo ve tvaru pelet, po extrakci rostlinných tuků nebo olejů	Egypt, Nový Zéland, Peru
HS 2308 - Látky, odpady, zbytky rostlin pro výživu zvířat	Německo
HS 2309 - Přípravky používané k výživě zvířat	Čína, Etiopie, Island, Japonsko, Kazachstán, Libanon, Německo, Pákistán, Palestina, Peru, Rusko, Spojené arabské emiráty, Vietnam
HS 2402 - Doutníky (též s odříznutými konci), doutníčky a cigarety z tabáku nebo tabákových náhražek	Gruzie, Chorvatsko
HS 2403 - Výrobky, náhražky tabákové, ost. výtažky, trestí	Thajsko
HS 2916 - Nenasycené acyklické a cyklické monokarboxylové kyseliny	Zambie
HS 2936 - Provitaminy a vitaminy, přírodní nebo reprodukováné syntézou, jejich deriváty a směsi	USA
HS 3101 - Živočišná nebo rostlinná hnojiva, též smíchaná nebo chemicky upravená	Mongolsko, Velká Británie, Vietnam
HS 3102 - Hnojiva minerální nebo chemická dusíkatá	Sýrie, Konžská demokratická republika, Kuba, Maroko, Rumunsko
HS 3103 - Minerální nebo chemická hnojiva fosforečná	Kuba
HS 3809 - Přípravky k úpravě povrchu, k apretování, přípravky k urychlení barvení ap.	Albánie
HS 3917 - Trubky, potrubí a hadice a jejich příslušenství z plastů	Zambie
HS 3926 - Ost. výrobky z plastů a výrobky z ost.ch materiálů čísel 3901 až 3914	Island
HS 4104 - Kůže vyčiněné dobytka hovězího koní aj. lichok	Polsko, Vietnam
HS 4407 - Dřevo rozřezané nebo štípané podélně, krájené nebo loupané, ap., >6 mm	Tchaj-wan
HS 4415 - Bedny, krabice, laťové bedny, bubny ap. dřevěné obaly	Island

ZEMĚDĚLSKÝ A POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL

Konkrétní příležitosti	Země
HS 4804 – Nenatíraný, papír, kartón a lepenka kraft aj., ne k popisování, ne k hyg. účelům	Island
HS 4808 – Papír, kartón a lepenka, zvlněné, krepované, ap.	Sýrie
HS 4821 – Štítky nálepky papírové kartonové lepenkové	Island
HS 5105 – Vlna a jemné nebo hrubé zvířecí chlupy, mykané nebo česané	Filipíny
HS 5909 – Textilní hadice k čerpadlům ap. hadice, též s armaturou nebo příslušenstvím z jiných materiálů	Mosambik
HS 6094 – Traktory	Egypt, Sýrie
HS 6095 – Malotraktory kultiv. jednonápr., traktory zahrad	Egypt
HS 6305 – Pytle pytlíky k balení zboží	Island
HS 7305 – Ost. trouby a trubky > 406,4 mm, ze železa nebo oceli	Albánie
HS 7612 – Hliníkové sudy, barely, plechovky, krabice ap. výrobky o objemu < 300l	Estonsko, Kolumbie
HS 8307 – Ohebné trubky, z obecných kovů, též s příslušenstvím (fitinky)	Albánie, Mosambik
HS 8413 – Čerpadla na kapaliny, též vybavená měřicím zařízením; zdviže na kapaliny	Angola, Zambie
HS 8414 – Čerpadla vývěvy vzduchové kompresory aj.	Angola, Mosambik, Vietnam
HS 8417 – Neelektrické průmyslové a laboratorní pece, včetně neelektrických spalovacích pecí	Ázerbájdžán, Bosna a Hercegovina, Jihoafrická republika, Mexiko, Mongolsko, Uzbekistán
HS 8418 – Chladničky, mrazničky aj. chladicí, mrazicí zařízení, čerpadla tepelná	Angola, Ázerbájdžán, Bosna a Hercegovina, Kuba, Mexiko, Peru, Spojené arabské emiráty
HS 8419 – Stroje, laboratorní přístroje, pro zpracovávání materiálů výrobními postupy změnou teploty	Ázerbájdžán, Bosna a Hercegovina, Mexiko
HS 8421 – Odstředivky, odstředivé ždímačky; stroje k filtrování, čištění kapalin nebo plynů	Austrálie, Turecko
HS 8422 – Myčky; stroje k čištění, plnění, ap. lahví, plechovek, aj.	Austrálie, Ázerbájdžán, Etiopie, Kazachstán, Mexiko, Nový Zéland, Peru, Rumunsko, Sýrie, Tádžikistán, Turecko
HS 8424 – Mechanické přístroje ke stříkání; hasicí přístroje; stříkací pistole ap. přístroje	Mexiko, Mongolsko
HS 8425 – Kladkostroje a zdvihací zařízení, jiné než skipové výtahy; navijáky a vrátky; zdviháky	Bosna a Hercegovina
HS 8429 – Samohybné buldozery, stroje na vyrovnávání terénu, rypadla, ap. s pohonem	Malajsie
HS 8430 – Ost. srovnávací, vyrovnávací, škrabací, vrtací aj. stroje; sněhové pluhy a frézy	Kazachstán, Švýcarsko, Ukrajina

ZEMĚDĚLSKÝ A POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL

Konkrétní příležitosti	Země
HS 8432 – Stroje a přístroje pro zemědělství, zahradnictví a lesnictví ap.	Afgánistán, Albánie, Angola, Bulharsko, Etiopie, Kambodža, Kanada, Kazachstán, Keňa, Kuba, Malajsie, Maroko, Mexiko, Mosambik, Myanmar, Peru, Portugalsko, Rumunsko, Rusko, Rwanda, Srbsko, Švýcarsko, Tanzanie, Tchaj-wan, Uganda, Ukrajina, USA, Zambie
HS 8433 – Žací nebo mláticí stroje, sekačky na trávu ap.	Afgánistán, Albánie, Angola, Ázerbájdžán, Dánsko, Etiopie, Irsko, Kambodža, Kanada, Keňa, Maroko, Mexiko, Rumunsko, Rwanda, Švýcarsko, Tádžikistán, Tanzanie, Ukrajina
HS 8434 – Dojící stroje a mlékárenské stroje a zařízení	Austrálie, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Dánsko, Etiopie, Filipíny, Kanada, Keňa, Mongolsko, Mongolsko, Nový Zéland, Rumunsko, Rwanda, Švýcarsko, Švýcarsko, Tádžikistán, Tanzanie, Uganda, Ukrajina, Uzbekistán, Velká Británie, Zambie
HS 8435 – Lisy, drtiče ap. přístroje pro výrobu vína, moštů ap.	Etiopie, Keňa, Tádžikistán, Tanzanie, Uganda, Uzbekistán
HS 8436 – Ost. stroje pro zemědělství, lesnictví, včelařství ap., umělé líhně	Afgánistán, Angola, Austrálie, Bosna a Hercegovina, Etiopie, Kambodža, Keňa, Malajsie, Mexiko, Mongolsko, Nový Zéland, Rumunsko, Rumunsko, Rusko, Tádžikistán, Tanzanie, Uzbekistán
HS 8437 – Stroje pro čištění, třídění nebo prosévání semen, zrn aj.	Austrálie, Makedonie, Mongolsko, Myanmar, Nový Zéland, Rwanda, Švýcarsko, Ukrajina
HS 8438 – Stroje pro přípravu, výrobu potravin nebo nápojů	Afgánistán, Angola, Austrálie, Ázerbájdžán, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Etiopie, Filipíny, Hongkong, Chile, Jihoafrická republika, Kambodža, Kazachstán, Keňa, Kolumbie, Konžská demokratická republika, Kosovo, Kuba, Libanon, Malajsie, Maroko, Mongolsko, Mongolsko, Mosambik, Myanmar, Nigérie, Nový Zéland, Rumunsko, Rusko, Rwanda, Spojené arabské emiráty, Sri Lanka, Sýrie, Švýcarsko, Švýcarsko, Tádžikistán, Tanzanie, Tchaj-wan, Turecko, Ukrajina, USA, Uzbekistán, Velká Británie, Vietnam, Zambie
HS 8461 – Obráběcí stroje k hoblování, obrázení, drážkování, broušení ozubených kol aj. obráb. stroje	Albánie
HS 8474 – Stroje na třídění, prosévání, oddělování ap. kamenů, zemin aj. nerostných hmot	Estonsko, Kanada
HS 8478 – Stroje pro přípravu, zpracování tabáku, jinde neuvedené	Tanzanie, Uganda

ZEMĚDĚLSKÝ A POTRAVINÁŘSKÝ PRŮMYSL

Konkrétní příležitosti	Země
HS 8514 – Elektrické průmyslové, laboratorní pece; ost. zařízení pro tepel. zpracování materiálů	Uzbekistán
HS 8701 – Traktory a tahače	Kambodža, Albánie, Angola, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Chile, Írán, Konžská demokratická republika, Kuba, Makedonie, Maroko, Mexiko, Mongolsko, Rumunsko, Rwanda, Srbsko, Švýcarsko, Tchaj-wan, Ukrajina, USA
HS 8705 – Motorová vozidla pro zvláštní účely	Kambodža
HS 8706 – Podvozky (chassis) vybavené motorem, pro motorová vozidla čísel 8701 až 8705	Dánsko, Írán, Kazachstán, Kuba, Portugalsko, Zambie
HS 8707 – Karoserie (kabiny pro řidiče) pro motorová vozidla čísel 8701 až 8705	Írán, Kuba, Makedonie, Nigérie, Zambie
HS 8708 – Části, součásti motorových vozidel čísel 8701 až 8705	Dánsko, Irsko, Kambodža, Kuba, Nigérie, Rumunsko, Tchaj-wan, Zambie
HS 8716 – Přívěsy a návěsy; ost. vozidla bez mechanického pohonu; jejich části	Írán, Srbsko
HS 9507 – Pruty, udice, rybářské aj., pro lov na udici	Rumunsko